
KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

---

25. évfolyam 1. szám

2016. január

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Mészáros Tamás:** Értékmérés diaszpórában, avagy új gyarapítási lehetőség
a Kárpát-medence könyvtárai számára 3

Műhelykérdések

- Redl Károly – Mezey László Miklós:** „A könyvtár, ami összeköt” 8
- Dóra László:** Mit olvastunk 2015-ben? 35

Konferenciák

- Bella Katalin:** Valóságos könyvtár – könyvtári valóság II. 40

Perszonália

- Rácz Ágnes – Mezey László Miklós:** Berlász Jenő (1911-2015) 49

Könyv

- Pallósiné Toldi Márta:** Alkotókedvet ajándékba, autentikus forrásból 51

From the contents

- Tamás Mészáros:* Saving values in the Hungarian diaspora. A report on the Mikes Kelemen project (3)
- Károly Redl-
László Miklós Mezey:* "Libraries connect us". Interview with the participants of the fellowship programme (8)
- László Dóra:* What did we read in 2015? (35)

Cikkeink szerzői

Bella Katalin, az ELTE oktatója; *Dóra László*, az ELTE doktorandusza; *Mészáros Tamás*, az OSZK munkatársai; *Pallósiné Toldi Márta*, a szombathelyi Berzsényi Dániel Könyvtár ny. igazgatója; *Rácz Ágnes*, az OSZK gyűjteményszervezési igazgatója; *Redl Károly*, az Országgyűlési Könyvtár igazgatóhelyettese;

Szerkesztőbizottság:

Bánkeszi Lajosné (elnök)

**Bartos Éva, Borostyániné Rákóczi Mária, Dancs Szabolcs,
Fülöp Attiláné, Venyigéné Makrányi Margit**

Szerkeszti:

Mezey László Miklós

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest I., Budavári Palota F épület; Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;

Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Bánkeszi Lajosné**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Nagy László**

Borítóterv: **Gerő Éva**

Nyomta a NALORS Grafikai Nyomda, Vác

Felelős vezető: **Szabó Gábor**

Terjedelem: 8,25 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta az

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Nemzeti Kulturális Alap

Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4800 Ft. Egy szám ára 400 Ft.

HU-ISSN 1216-6804

Mészáros Tamás

Értékmentés a diaszpórában, avagy új gyarapítási lehetőség a Kárpát-medence könyvtárai számára

Jelentés a Mikes Kelemen Programról

Bevezető

Az utóbbi években szép számmal születtek programok a diaszpórában élő magyarok értékeinek, hagyatékainak megmentése céljából. Érdemes megemlíteni az Ithaka és a Rodostó Programokat, amelyekkel a Nemzeti Kulturális Alap a könyvtáraknak, múzeumoknak és levéltáraknak nyújtott pályázati lehetőséget értékes külföldi hagyatékok hazahozatalára. Ezek a programok feltételezték, hogy a közművelődési intézmények átfogó ismerettel rendelkeznek a diaszpóra magyarságának kulturális életével kapcsolatban, és a pályázás során egy-egy, az adott intézmény profiljának leginkább megfelelő hagyaték hazahozatalát engedték meg.

A Mikes Kelemen Program és a Kőrösi Csoma Sándor Program tervezése 2012-re tehető, Semjén Zsolt miniszterelnök helyettes és Répás Zsuzsanna helyettes államtitkár kezdeményezésére. Ekkor kezdett körvonalazódni, hogy szükség lenne egy olyan programra, amelyben fiatal hazai szakemberek segítik a külföldi magyar szervezeteket a magyarságtudat és a szülőföld hagyományainak életben tartásában: magyar nyelvet, néptáncot tanítanának, közösségi programokat szerveznének, könyvtárat rendeznének stb. – mindenhol a helyi igényeknek megfelelően. Ezt a célt a Kőrösi Csoma Sándor Program valósította meg. Emellett – az ismétlődő kéréseknek eleget téve – a Mikes Kelemen Program lehetőséget biztosított arra, hogy a szervezetek vonzáskörzetében élő többedik generációs magyarok felajánlhassák felmenőik magyar nyelvű dokumentumait, amelyeket már nem tudnak vagy nem akarnak tovább őrizni, de a Kárpát-medence közgyűjteményei számára

hasznosak lehetnek. A hagyatékok gyűjtése 2014-ben kezdődött el, és váratlan mennyiségű – elsősorban nyomtatott – dokumentumot eredményezett, noha a Mikes Kelemen Program ekkor még nem delegált a külföldi szervezetek mellé hazai szakembereket, ezért a Kőrösi Csoma Sándor Programban résztvevő kiküldöttek segítették a gyűjtést.

Ezért nagy öröm számunkra, hogy a Program 2015-ben tovább fejlődött, ennek keretében felkészült kutatók utazhattak a helyszínekre, hogy célzottan a Mikes Kelemen Program számára térképezzék fel a helyi közösségekben fellelhető könyvtári és levéltári érdekű hagyatékokat. A felbukkanó források szakmai jelentőségét felismerve a Nemzetpolitikai Államtitkárság az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Levéltár gondozására bízta a munka szakmai irányítását, amelynek célja a megsemmisüléssel fenyegetett gyűjtemények megmentése és információgyűjtés a gondosan őrzött anyagok tartalmáról és fellelhetőségéről.

Cél, feladat

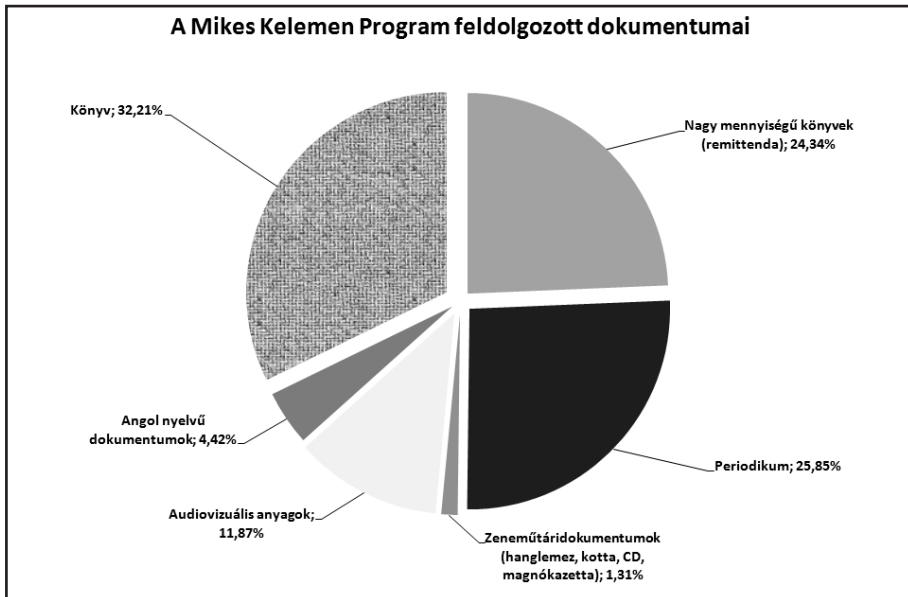
A Mikes Kelemen Program jelenlegi, magyarországi fázisában a 2014-es gyűjtésből beérkezett, túlnyomórészt – a gyűjtés módszerének eredményeképpen – papíralapú dokumentumok feldolgozása zajlik, amelyre az Országos Széchényi Könyvtár kapott megbízást, minthogy alapfeladata, hogy a lehető legteljesebb hungarika-gyűjteményt hozza létre, vagyis összegyűjtse a mindenkor Magyarországgal és a magyar kultúrával bármilyen módon kapcsolatba hozható dokumentumokat.

A dokumentumok tömeges hazahozatalára nagy szükség van, és erre ideális megoldást biztosít a program, amely jelenleg igencsak időszzerű feladat, mivel a kinti magyarság körében mostanra vált halaszthatatlanná a nyomtatott dokumentumok tárolási és kihasználtsági problémaköreinek megoldása, amelyben a program jelenlegi fázisa – véleményem szerint – egy több lépcsős folyamat első állomása lehet. (E véleményemet írásom végén fejtem majd ki.)

Az Országos Széchényi Könyvtár vállalta a tömeges feldolgozás megszervezésének és lebonyolításának hatalmas feladatát, hogy ezzel megragadja az állománya hiányainak pótlására adódó alkalmat. Ezen felül azt is fontosnak tartja, hogy a nemzeti gyűjtemény szempontjából főlőpéldánynak minősülő tételeket, hosszú ideje ápolat hazai és külföldi intézményi kapcsolatrendszer segítségével, hatékonyan és szakmailag megalapozott módon, a megfelelő közgyűjtemények számára kijánlja.

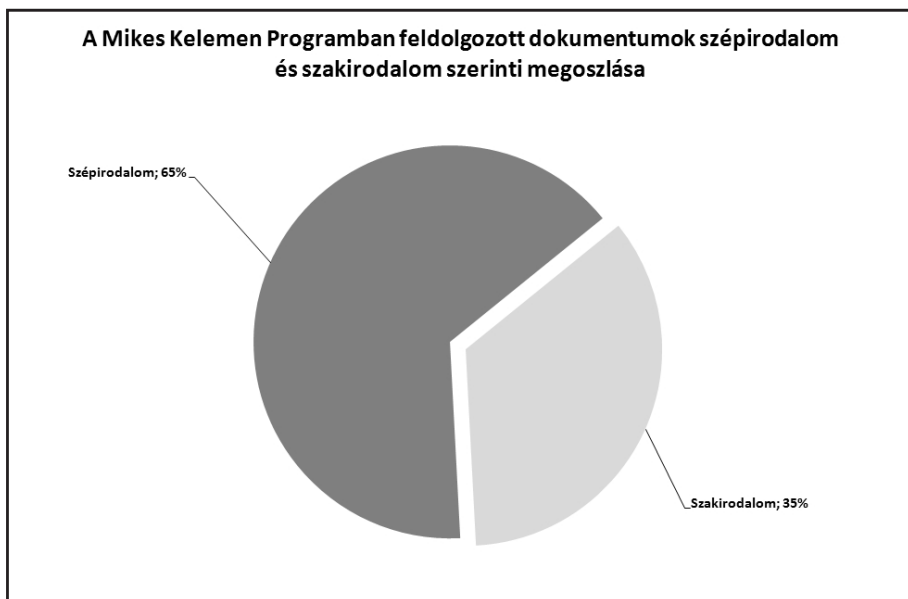
A megvalósulás

A programban eddig öt észak-amerikai magyar közösség által összegyűjtött adomány érkezett a fogadásuk és feldolgozásuk számára létesített budapesti raktárba: Los Angelesből, New Brunswickból, Clevelandből (USA) és Vancouverből (Kanada), valamint Chicagóból összesen mintegy 75 köbméternyi anyag. A feldolgozás jelenlegi fázisában a beérkezett dokumentumok mintegy felének behasonlításánál és jegyzékre vételénél tartunk. Az alábbi diagramon látható dokumentumtípus-megoszlásról tudunk beszámolni.

A dokumentumokat a dobozból kivéve tipizáljuk (dokumentumtípus és a további feladatok szempontjából szétválasztjuk), a könyveket azonnal behasonlítjuk az OSZK digitális katalógusában. A kereshetőség helyi sajátosságainak figyelembevételével megállapítjuk, hogy fölőspéldány-e az adott tétel, vagy a papír alapú nyilvántartásokban való további ellenőrzésre be kell küldenünk a Könyvtárba. Néhány dokumentumtípus, úgy mint a periodikumok, audiovizuális anyagok (hang- és képrögzítések), kéziratok, gépiratok, kották, aprónyomatványok, fotók stb. nem ellenőrizhetőek helyben, a külső raktárunkban, ezeket az OSZK különgyűjteményeinek munkatársai veszik kezelésbe: döntenek megőrzésükről, vagy listázzák a kiajánlásra.

A kiajánlási listák folyamatosan készülnek, eddig mintegy 22.000 dokumentumot vettünk fel. Az OSZK honlapján egy erre a célra készített aloldalt hoztunk létre, ahol a Kárpát-medence könyvtáraiban dolgozó kollégák, egy webshophoz hasonló felületen (www.oszk.hu/mikes-program) tudnak majd válogatni intézményük számára. A kiajánlások várhatóan március hónapban kezdődnek el. Az anyag hatalmas mérete miatt igyekeztünk a válogató könyvtárak gyarapító munkatársainak dolgát megkönnyíteni, ezért a listákat szűrhetővé tettük tartalom (szépirodalom/szakirodalom) és kiadási hely (hazai/külföldi) szerint.

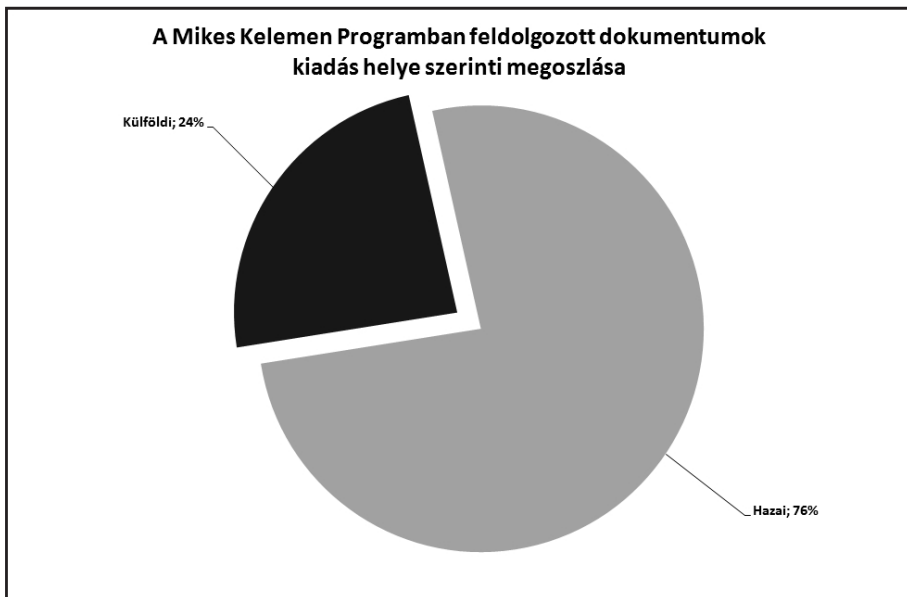

Következtetések, tapasztalatok

A program során, az előzetes becslésekhez képest, a nemzeti hungarika-gyűjtemény szempontjából több hasznos, akár hiánypótló dokumentum került az Országos Széchényi Könyvtár állományába, amely részben új bibliográfiai tételeket, részben meglévő tételek második példányát jelenti.

A Mikes Kelemen Program ezen felül lehetőséget biztosított arra, hogy felülvizsgáljuk gyűjteményszervezési szabályzatunkat, ugyanis külföldi hungarikumokból eddig egy példány gyűjtésére törekedtünk (többnyire nem is volt módunk több példányt beszerezni), de a program lehetőséget ad arra, hogy a jelentősebb munkákból két-két példányt őrizzünk meg. Külön öröm számunkra, hogy sok kötet szerzői dedikációt, valamint jelentősebb terjedelmű ajánlást tartalmaz, ezek a diaszpóra történetének kutatása szempontjából növelik a dokumentumok forrásértékét. E példányokat a katalógusunkban jelöljük, és természetesen szűrhetővé tesszük.

Eddigi tapasztalataink alapján az adományok nagyobb százalékban hazai kiadású dokumentumok, ez a tény lehetővé tette, hogy azon kiadványokat is pótoljuk, amelyek kötelespéldányait nem vagy nem elegendő példányszámban küldte be a kiadó, esetleg az OSZK csak másolattal vagy sérült példánnyal rendelkezik az adott dokumentumból.

Zárszó

A program jelenlegi fázisa – ahogy ezt korábban a *Cél, feladat* pontban is említettem – véleményem szerint egy több lépcsős folyamat első állomása lehet. A jelenleg fennálló legnagyobb problémát a magyar kultúra értékeinek megmentését a program igyekszik a lehető leggyorsabban és a legnagyobb odafigyeléssel végrehajtani, azonban a probléma kezelésekor érdemes megvizsgálnunk az okokat is. Véleményem szerint a nyomtatott, fizikai hordozón lévő dokumentumok tárolási és kihasználtsági problémaköre mögött egyrészt a felhasználói igények megváltozását lehet felfedezni, amely szerte a világon komoly feladat elé állítja a könyvtárosokat; másrészt a diaszpóra magyarsága körében az idegen nyelven való olvasástanulás okán – az anyanyelv leggondosabb őrzése mellett is – egyre inkább kihívást jelent magyarul olvasni. Valószínűleg e két ok következménye a hagyományos dokumentumok iránti kereslet csökkenése.

Az Országos Széchényi Könyvtár igyekszik a nyomtatott magyar kultúra digitalizálását elősegítve, az információt a megváltozott igényekre szabva szolgáltatni. Érdemes lenne tehát elgondolkodni azon, hogy a programban a továbblépést az biztosítsa, hogy a magyar kultúra értékeit – immár a XXI. század emberét megszólítva – az információs technológiák kihasználása mellett tegyük elérhetővé a külföldi magyarok számára is.

Redl Károly – Mezey László Miklós

„A könyvtár, ami összekeöt”

A Magyar Országgyűlés elnöke 2015-ben immár ötödik alkalommal hirdette meg *A könyvtár, ami összekeöt – Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok együttműködése* című programot.

Az elmúlt évek során 59 könyvtáros kolléga vett részt a programon, hét ország 29 településéből, pontosabban 21 városból és 8 faluból. Ezáltal jelentős lépést tettünk a kijelölt cél megvalósítása felé, nevezetesen, hogy jöjjön létre a könyvtárosok körében egy olyan személyes kapcsolatokon alapuló, a Kárpát-medencét átölelő szakmai hálózat, amely felhasználható különböző szakmai kérdések megoldása és az anyanyelvi kultúra ápolása érdekében. Ugyanis az olvasásnak kitüntetett szerepe van az anyanyelvi kultúra megőrzésében. A kisebbségi magyar közösségek tapasztalatai egyértelműen bizonyítják, hogy a magyarság vállalása és a magyar anyanyelv használata szoros összefüggést mutat. A kisebbségi magyar közösségek megtartása szempontjából rendkívül fontos tehát az anyanyelv ápolása, az olvasás, aminek egyik intézményes hátterét a könyvtárak és az ott dolgozó könyvtárosok biztosítják.

A könyvtár, ami összekeöt szakmai programját folyamatosan igyekszünk megújítani, részben a korábban felmerült tapasztalatok, részben az újabb megfontolások alapján. A 2015-ös évben három új elemet építettünk be a programba. Egyrészt felkértünk budapesti könyvtárakat, hogy delegáljanak a programba egy-egy résztvevőt. Az így delegált kollégák minden szakmai programon részt vettek, és ezzel a módszerrel közel a duplájára sikerült növelni a résztvevők körét. Másrészt kapcsolódtunk a Könyvtári és Informatikai Szövetség által meghirdetett *Országos Könyvtári Napok* programsorozathoz, ennek keretében Kecskeméten, Egerben és Budapesten vehettünk részt különböző szakmai rendezvényeken. A program záróeseménye pedig az Informatikai és Könyvtári Szövetség megalakításának 25. évfordulója alkalmából Kecskeméten rendezett jubileumi konferencia volt, ahol Redl Károly előadása hangzott el *A könyvtár, ami összekeöt* öt évéről. Harmadrészt pedig új elem volt, hogy meghívtuk egy esztergomi szakmai kirándulásra azt az 59 főt, aki részese volt eddig programunknak. Célul tűztük ki ugyanis, hogy lehetőleg ne szűnjenek meg a korábban kialakult személyes kapcsolatok, ennek egyik eszköze volt a találkozó megszervezése, ami egyértelműen pozitív fogadtatásban részesült a kollégák részéről.

A 2015. évi programban kilenc hazai és tíz külföldi fiatal magyar könyvtáros vett részt:

- Balogh András** (Magyarország, Budapest, FSZEK, Központi Könyvtár),
Bognár Noémi Erika (Magyarország, Budapest, OSZK, Könyvtári Intézet),
Bolya Dudás Anita (Felvidék / Szlovákia, Kőbölkút, Községi Könyvtár),
Farkas Fruzsina Éva (Magyarország, Pécs, Csorba Győző Könyvtár),
Horváth Balázs (Magyarország, Budapest, KSH Könyvtár),
Huszka Márta (Délvidék / Szerbia, Szabadka, Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar),
Ilácsa Szabina (Magyarország, Budapest, OFI – Pedagógiai Könyvtár és Múzeum),
Isztray Simon (Magyarország, Budapest, MTA Könyvtár és Információs Központ),
Kovács Emese (Délvidék / Szerbia, Bácsstopolya, Juhász Erzsébet Könyvtár),
Laczkó Katalin (Magyarország, Budapest, Országgyűlési Könyvtár),
László Lóránt (Erdély / Románia, Marosvásárhely, Teleki-Bolyai Könyvtár),
Molnár Melinda (Kárpátalja / Ukrajna, Tiszaújhely, Községi Könyvtár),
Nagy László (Magyarország, Paks, Pákolitz István Városi Könyvtár),
Osztrozics Katalin (Magyarország, Budapest, Országos Idegennyelvű Könyvtár),
Sári Zsófia (Magyarország, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Egyetemi Központi Könyvtár),
Sutócki Kinga (Magyarország, Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár),
Vári Katalin (Kárpátalja / Ukrajna, Mezőgecse, Beregszászi Járási Központosított Könyvtárhálózat 17. sz. Községi Fiókkönyvtár),
Vuković Ildikó (Délvidék / Szerbia, Zenta, Thurzó Lajos Művelődési és Oktatási Központ).

Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* főszerkesztője kérdéseket tett fel a résztvevőknek, válaszaikat az alábbiakban teszünk közzé.

– *Immár ötödik esztendője „házi hagyomány”, hogy az év utolsó harmadában a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros körkérdést tesz fel a határon túli magyar könyvtárosok együttműködésének kialakítását célzó ösztöndíjprogram résztvevőinek, akik a Magyar Országgyűlés elnökének meghívására töltenek el egy tartalmas bónapot az anyaországban. A kérdések voltaképp kétirányúak: egyrészt tudakozódnak a résztvevők otthoni munkája, másrészt itt szerzett tapasztalataik felől. Ezért elsőnek badd kérdezzem meg, mi az, ami a különböző országokban és igen eltérő körülmények között dolgozó könyvtárosokat valóban összeköti? Mindnyájan más országokból, más-más településről, eltérő könyvtártípusból érkeztek, ilyenformán tapasztalataik, nézőpontjaik között nyilván komoly különbségek vannak. Mégis mi az, ami csakugyan összeköti Önöket?*

Balogh András – A könyvtárosságot mint hivatást a könyvek, az olvasás szeretete, a dokumentumok gyűjtése, a szolgáltatásban való részvétel, az olvasók szolgálatára való elhivatottság, tehát maga a szűkebb értelemben vett „könyvtár” köti össze. A könyvtárról azonban ma már korántsem elegendő, mint a könyvek fizikai helyéről szólnunk. A könyvtár egyrészt ma már nemcsak a saját, hagyományos intézményhálózatán, hagyományos dokumentumain keresztül egyesíti módszertani és dokumentum-erőforrásait, hanem a virtuális könyvtár „valóságos” hálózatán keresztül is; másrészt a könyvtár manapság közösségi, rendezvényszervezési, multifunkcionális kulturális térként is működik. A virtuális könyvtári valóság mindazonáltal nemcsak azt jelenti, hogy a könyvtárak földrajzi

helytől és helyi időtől függetlenül egyesítik, konvergálják tudásukat, dokumentumkínálatukat, szolgáltatási spektrumukat, hanem azt is, hogy maga a webes valóság, a weben való jelenlét kisebb-nagyobb mértékben maga is „könyvtári” jellegű lett. Mert ma már szinte mindenki állít elő és tölt fel tartalmakat a világhálóra, ahol elérhetővé és kereshetővé teszi anyagait, valamint maga is keres információkat, szövegeket, videókat állít elő, oszt meg a web2-es médiák platformjain. Így mindenki egy kicsit „könyvtáros” is lett. A mai virtuális valóság tehát könyvtári vonásaival és platformjainál fogva nemcsak a könyvtárosokat köti össze egy sajátos háló által, de a használókat is. Minket, „szűkebb értelemben vett könyvtárosokat” ezeknek a régi és új szükségleteknek a hatékony kielégítése és az a szakmai norma éltet, hogy a különböző feltételek mellett igyekezzünk a legoptimálisabb és leghatékonyabb információval készülni. Végül, de egyáltalán nem utolsó sorban számunkra, Kárpát-medencében élő magyarok számára nagyon fontos összekötő kapocs a mindannyiunk által beszélt magyar nyelv. Móricz Zsigmond *A bécsi útközlemben* írja: „*a magyar ember, ha idegenbe kerül, akkor sem tud másként, mint magyarul*”. Mennyire és még inkább igaz ez a felismerés, amikor az „idegenséget” mint a történelem tragikuma által létrehozott, a magyarság sajátos, határon túliságban testet öltött „masszáját”, egyes előítéleteket kell az újabb korosztályoknak is dekonstrukció alá vetni, az összetartozást minden társadalmi – így a könyvtárak hálózati-intézményi – szintjén is erősíteni. Szerencsés, hogy a mai hivatalos politika a könyvtárügyre, mint nemzetpolitikai szempontra tekint, és életre hívta ezt az együttműködési programot. Egy kulturált nemzet csak a könyvtárak és a könyvtárosok együttműködési rendszerében tudja olvasói és saját magyarságát, szellemi egységét megtartani.

Bognár Noémi Erika – A közös pont a könyvtár, a könyvtárosi hivatás szeretete, a segíteni akarás szándéka. Ebbe a programba mindnyájan fejlődni jöttünk, tapasztalatokat szerezni és jó kapcsolatokat teremteni, ezáltal saját munkánkat, könyvtárunkat, az egész könyvtári rendszert jobbá tenni.

Bolya Dudás Anita – Véleményem szerint minket, könyvtárosokat, függetlenül az eltérő munkahelyi körülményektől, elsősorban a munkánk köt össze. Az ebből adódó tevékenységek széles skálájának kihívásait, gondjait, sikerélményeit egyformán éljük meg mindnyájan, ezáltal könnyen beleéljük magunkat egymás helyzetébe, hamarabb jutunk közös megoldásokra egy-két eszmecsere után. Természetesen összeköt a könyvtárosi elhivatottság, a tudásvágy, a tenni akarás, a kollegialitás és magyar könyvtárosként az anyaország szeretete.

Farkas Fruzsina Éva – A legfontosabb, ami számomra már az első pillanatban megfigyelhető volt, az az egymáshoz való viszony. Mindenki más-más helyről érkezett, különböző szituációkból és könyvtárakból, mégis már a bemutatkozáskor kialakult egy baráti légkör, ami az egész program alatt fennmaradt. Az egyes könyvtárak feladatai különbözőek, mégis a lényeg ugyanaz. Mi is sokban különbözünk, de a hivatásunk miatt valahol egyformák vagyunk.

Horváth Balázs – Elsősorban az olvasók és a könyvtárhasználók igényeinek, elvárásainak minél magasabb szinten történő kiszolgálása képezi a közös pontot; nyilvánvalóan ez az, amire minden kollégának – sőt, világszerte minden könyvtárosnak – törekednie kell. A program során többek között arra is lehetőségünk nyílt a könyvtárlátogatásoknak köszönhetően, hogy ha teljességében nem is, de legalább részleteiben lássuk a magyarországi könyvtári rendszer működését. Örömmel tapasztaltuk, hogy bárhová mentünk,

mindenhol az előbb említett közös nevező képezte a könyvtári munka alapját. A határon túli magyar könyvtárosok, úgy gondolom, hogy ezen kívül rendelkeznek egy másik, szintén fontos összekötő kapocssal, ha úgy tetszik, küldetéssel. Ez nem más, mint a magyar nyelv, kultúra és tradíciók ápolása a határon túli magyarság körében. A könyvtár mint kulturális központ segít magyarnak maradni az idegen nyelvi környezetben, segít „ellenállni” az esetleges asszimilációs törekvéseknek, folyamatoknak. Még egy tényezőt emelnék ki, amelyen osztozunk, nemcsak mi, hanem a könyvtáros szakma egésze. A kérdésben elhangzott, hogy nyilvánvalóan lényeges különbségek vannak a könyvtárak között, de ez természetese; van, ahol előrehaladottabb az informatikai fejlesztés, van, ahol nagyobb a könyvvállomány, ám a különbségeket minden könyvtár igyekszik folyamatosan csökkenteni az egyre bővülő felhasználói igények megfelelő szintű kielégítése érdekében. Tehát különbözünk ugyan, mégis ugyanaz a cél vezérel mindnyájunkat.

Huszka Márta – Valóban más országokból és körülmények közül érkeztünk, de mindannyiunkat jellemez és összeköt – azon kívül, hogy könyvtárosok vagyunk – a tudásvágy és az elhivatottság. Azért jöttünk, hogy tanuljunk, egymástól is. Az első találkozás alkalmával tapasztalhattuk, hogy ahányan vagyunk, szinte annyiféle könyvtártípust képviselünk, de éppen ez tette a dolgot izgalmassá, hiszen beleláthattunk egy egyszemélyes községi könyvtár, egy muzeális dokumentumokat őrző könyvtár vagy éppen egy könyvtárbusz működésébe. Megosztottuk egymással, hogy milyen akadályokkal szembesülünk munkánk során, és hogy azokat ki hogyan küzdi le. Emellett jó gyakorlatokra is felhívtuk egymás figyelmét, ötleteket adtunk egymásnak, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni a könyvtáraink munkáját.

Ilácsa Szabina – Az olvasói igények kiszolgálása. Bár, mivel különböző helyekről és könyvtártípusokból jöttünk, így nagyon különböző, hogy napi szinten milyen olvasói igényekkel találkozunk, de az közös, hogy a szűkös erőforrásainkat okosan felhasználva, a legjobb tudásunk szerint próbáljuk a felmerülő igényeket kielégíteni.

Isztray Simon – Elsőként természetesen összeköt a szakma, vagyis a szakmai kihívások, amelyekkel szembesülünk. Másodsor, mivel magyarországi, illetve külhoni – e szó használatára Bárdi Nándor kisebbségkutató biztatott minket a kissé szerencsétlen „határon túli” kifejezés helyett – magyar könyvtárosokról van szó, összeköt bennünket a magyar nyelv és a magyar kultúra. Harmadsor, más értelemben összeköt az Európai Unió, az EU érezhetően megkönnyíti a külhoni magyarokkal való kulturális kapcsolatok ápolását. Számomra e tekintetben érezhető volt a különbség az unió kívüli kárpátaljai magyarok esetében, akiknek éppen olyan fontos az anyanyelv és a magyar kultúra, de számukra jóval több nehézségbe ütközik az anyaországgal való kapcsolatok ápolása. Szerencsére olyan elhivatott, lelkes segítők vannak, mint a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítvány, amellyel szintén megismerkedhettünk.

Kovács Emese – *A könyvtár, ami összeköt* elnevezés nagyon találó, hiszen valami tényleg összeköt minket, könyvtárosokat. Igaz, sok különbségre lehetünk figyelmesek, mivel más-más országokból jöttünk, eltérő könyvtártípusokból érkeztünk. Mégis nehéz a kérdésre válaszolni, hiszen nem csupán a tapasztalataink mások, hanem a nézőpontjaink is összehasonlíthatatlanok. Más világból jöttünk! De van bennünk, könyvtárosokban valami közös. Közös a céljaink, hiszen mindnyájan egymás megismerésére, tapasztalatcserére és tanulásra vágyunk. Közös célunk önmagunk megismerése is, hogy megismerjük önmagunkat abból a szempontból, mire vagyunk és lehetünk képesek, hogy még színvonal-

sabbá tehessük a könyvtárainkat. Meg kell ragadnunk minden praktikát annak érdekében, hogy még több olvasót csalogassunk be a könyvtárba, és ami a legfontosabb, hogy meg is tartsuk őket. A könyvtárosok szétszórt közösségében az összekötő kapocs nélkülözhetetlen kulcsa talán az erő, amely a mindennapi, rendkívül sokirányú tevékenységek során fölmerülő problémák megoldásához vezet, amely a lehetőségek kiaknázását teszi lehetővé, és nem utolsó sorban az az erő, amely a magyar kulturális értékek megőrzését teszi lehetővé.

Laczkó Katalin – Véleményem szerint a közgyűjteményekben dolgozó szakemberek hasonló értékrenddel rendelkeznek. Azonban ami minket valóban összeköt, az a program öt hete alatt kialakított személyes, egyben szakmai kapcsolatnak köszönhető.

László Lóránt – Azt gondolom, hogy elsősorban a könyvek szeretete, a könyvtárosi munka iránti lojalitás és tisztelet. A könyvtárnak lelke és illata van, az itt végzett munka és az itt töltött idő kompenzál bizonyos hátrányokért... A könyvtáros a közösséget szolgálja, segít, közvetít, átad. Gondoljunk csak arra, hogy a programban részt vevő határon túliak és magyarországiak a közösségükben kulturális programszervezők is. Számomra – és gondolom, a többség számára – életcél volt bekerülni egy ilyen közegbe. És nekünk, Kárpát-medencei magyar könyvtárosoknak ott van egy plusz is: a könyvtár falai között kell megvalósítsuk azt a kulturális autonómiát – más intézmények, mint az egyház, az iskola mellett – amit az állam nem biztosít. Itt természetesen a határon túliakra gondolok.

Molnár Melinda – Mi köt össze bennünket? Elsősorban a könyvtár, hisz' ez benne van az ösztöndíjprogram nevében is. Bár különböző országokból érkezünk, különböző típusú könyvtárakból, mégis a hivatásunk, a könyvek és az olvasók szeretete, a kulturális értékek iránti fogékonyság, a nyelvünk, a történelmi múlt, valamint a magyar nemzethez tartozás és a magyar nemzeti identitás az, ami összeköt bennünket, könyvtárosokat – hiszen egy kultúrához tartozunk, egy nyelvet beszélünk, egy nemzet részei vagyunk, bárhol élünk is a Kárpát-medencében.

Nagy László – Erre a kérdésre több szinten is szeretnék válaszolni. Egyrészt összeköt bennünket a nemzeti öntudatunk, hiszen mindannyian magyarok vagyunk, ugyanazt jelenti számunkra a haza, illetve hasonló gondolkodásmóddal éljük az életünket. Tudjuk, milyen sebeket hordoz a nemzet, és azt is, mi az, amire unokáinknak is büszkének kell majd lenniük. Szétbonthatatlan és tudatalatti kötelék ez, amelyet megmagyarázni sem tisztemnek nem érzem, sem pedig elég tudásom nincs hozzá, mégis érzem. Mindenképpen hatalmas élmény olyan szakmabeliekkel együtt dolgozni, kirándulni, tapasztalatot cserélni, akik ugyanazt a nyelvet és kultúrát ismerik, amit jómagam. Egy másik szintnek minősül az én szememben az, hogy mind azért fáradozunk, hogy a társadalom minél nagyobb szeletének átadjunk minél nagyobb tudást és értéket. Ennél markánsabb kohéziós kötelékre nincs is szükség, hiszen mindenki ugyanarra gondol, amikor egy olvasó elégedetten, mosolyogva jegyzi meg: „Köszönöm, ezt már olyan régen keresem.”

Osztroics Katalin – Több országból, különböző szakmai tapasztalatokkal, eltérő könyvtártípusokból érkezünk ugyan, de az elmúlt egy hónap alatt jól látható volt a közös pont: mindannyian könyvtárosként a saját helyünkön próbálunk helytállni. Összeköt bennünket a hivatásunkon túl a nyitottság, az egymás munkája iránti érdeklődés, a kapcsolatteremtő képesség és természetesen a jó társaság.

Sutócki Kinga – Számomra is meglepő volt, hogy a sok különbözőség ellenére menyire hasonlóak azok a problémák, amelyekkel szembe kell néznünk nap mint nap a

munkánk során. A FSZEK Központi Könyvtárában tett látogatásunkkor Fodor Péter főigazgató úr egy idézettel zárta az előadását: „*A feladatunk annak biztosítása, hogy senki ne menjen el úgy a könyvtárból, hogy ne vigyen magával valamit a kezében, a fejében vagy a szívében – legyen az egy könyv, egy információ vagy egy kellemes érzés*” (Stephanie Holman amerikai könyvtáros). Ez az idézet jól kifejezi azt, hogy mindannyiunknak az olvasói igények kiszolgálására kell törekednünk országhatároktól, életkortól, végzettségtől függetlenül. Ez az, ami közös bennünk és összeköt bennünket, akik ezt a hivatást választottuk. A közös cél érdekében és a szűkülő források következtében egyre jellemzőbb az együttműködés, és egyre inkább elmosódnak a fizikai határok.

Tamási Csilla – Úgy gondolom, hogy ami minket, különböző országokból érkezett magyar könyvtárosokat valóban összeköt, az a könyvtárunk iránt érzett elkötelezettség, az, hogy könyvtárosként tenni akarunk kisebb-nagyobb közösségeinkért, valamint a könyvtáros szakma iránti szeretet. Az együtt töltött öt hét után úgy érzem, most már a barátság is összeköt bennünket, kialakultak itt olyan kapcsolatok, amelyek a jövőben is tartósak lesznek.

Vári Katalin – Bár valóban más országokból, eltérő könyvtártípusokból érkeztünk, szerintem mégis sok hasonlóság van mindannyiunkban. A könyvtárosi munka mindnyájunkat összeköt, és tudunk egymástól tanulni. Egy könyvtáros, ha igazán elkötelezett, nemcsak annyiból áll a munkája, hogy kiadja a könyveket, azután visszaveszi, hanem személyes kapcsolata is kialakul az olvasóval, és segítséget nyújt neki. Mindnyájan a magyar nyelvet beszéljük, a magyar kultúrát próbáljuk tovább adni a rendezvényeinkkel, író-olvasó találkozót is mindenhol szervezünk, nem beszélve a többi, hagyományainkra alapozó rendezvényről. Én személy szerint mindegyik kollégámtól hallottam használható véleményt, információt, gondolatot, amelyet hazaviszek, és otthon kamatoztatom. Azután a könyvek iránti szeretet is összeköt bennünket. A kisfilmem bemutatása után, amikor elmondtam, hogy sajnos, nagyon kevés magyar nyelvű gyerekkönyvhöz jutunk, többen is jelezték, hogy megpróbálnak segíteni. Sőt, az egyik kollégánk, Isztray Simon otthonról hozott a gyerekei könyvei közül néhányat, hogy a könyvtárunknak ajándékozza. Ez az igazi könyvtáros összefogás.

Vuković Ildikó – Attól függetlenül, hogy különböző országokból és különböző típusú könyvtárakból érkeztünk, lényeges dolgok kötnek össze bennünket. Elsősorban az, hogy mindnyájunk anyanyelve magyar, az a nyelv, amelyen beszélünk, gondolkodunk, amit az önkifejezésre használunk, valamint a határon túli lét érzése, amely mindegyikünkben ott van. Azután összeköt minket a könyv tisztelete, az olvasás szeretete és a könyvtárosság iránti elhivatottság. Hiszen a könyvtáros lét lehetőség, alkalom arra, hogy az emberrel megszeretessük a könyvet, az olvasást, hogy felébredszük benne a tudni akarást. Úgy vélem, mindezek mellett eltörpül, hogy valójában honnan is érkeztünk, mert ebből a szempontból tekintve a dolgokat, a határ nem választ el egymástól. Sőt, a könyvtárosság az az erős kapocs, ami minket, határon túli magyar könyvtárosokat összeköt.

– *Hadd kérjem meg Önöket, röviden mutassák be munkahelyüket, saját könyvtárukat, illetve beszéljenek a munkakörükről, sajátos feladataikról.*

Balogh András – Immár tizenhetedik éve vagyok a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárának tájékoztató könyvtárosa, 2006-tól tanácsosa. Munkakörömből és a könyvtár társadalmi környezetének, exponált használatának jellegzetességeiből

fakadóan rendkívül széles, differenciált, egyben komplex használói-szakmai horizonton kell mozogni ahhoz, hogy az ebből fakadó kihívásokat teljesítsük. A Központi Könyvtár tudományos, szak-, illetve közkönyvtári identitásának szinkretizmusában kell megtalálni a megfelelő „hangot”, szakmai és emberi hangsúlyokat, preferenciákat az olvasószolgálati tájékoztatás optimális ellátásához. Az egyetemi hallgató – aki sok esetben külföldi –, a középiskolás diák, a kutató, az idősebb korosztályhoz tartozó olvasó differenciált kulturális-információs igényeinek komplex kielégítéséhez nem elég pusztán az adatbázisok, az állomány és a szolgáltatások átfogó és részletekbe menő ismerete. Fontos, hogy legyenek olyan kollégák, akik a magyar könyvtári rendszert belülről is jól ismerik, hogy szakmailag megalapozottan javasolják esetleg másik könyvtár felkeresését, amennyiben a tájékoztatási folyamat ezt megkívánja. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a budapesti, de szélesebben vett magyar közkönyvtári rendszerben betöltött nyilvános könyvtári jellegénél fogva nem egyszer az olvasói igények „gyűjtő- és elosztó központjaként” működik. Sok olvasó éppen a Központi Könyvtáron keresztül lép be a magyar könyvtári rendszerbe. A budapesti polgárok, az egyetemisták, a kutatók mellett számosan használják Pest megyéből, az ország távolabbi régióiból és a határon túlról is a szolgáltatásait. A könyvtár horizontja, a nyilvánosságra épülő filozófiája, a gyűjtemény maga tehát távolabbi területekről is vonz, integrál használókat. Ez az ötletes program ahhoz is hozzájárult, hogy a magyar könyvtári rendszer megismerése mellett a határon túli kulturális igényekkel, az ottani szakmai munkával is megismerkedjek.

Bognár Noémi Erika – A Könyvtári Intézet Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztályán dolgozom az Országos Széchényi Könyvtárban. Az intézet és azon belül az osztályunk is a könyvtárak, a könyvtárosok munkáját hivatott segíteni, szakmai fejlődésüket támogatni. Az osztályunk ehhez szakmai konferenciák, műhelynapok szervezésével járul hozzá, valamint kutatási műhelyként többek között a könyvtár és a társadalom kapcsolatát, az országos könyvtári rendszer működését, a hazai és a nemzetközi könyvtári trendeket elemzi, a könyvtári jó gyakorlatokat gyűjti, majd bemutatja publikációk és szakmai előadások formájában. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából közreműködik a Nyilvános Könyvtárak Jegyzékének gondozásában, a könyvtári szakfelügyelet lebonyolításában, készülő jogszabályok véleményezésében, továbbá részt vesz a szakmai szervezetek munkájában, a KSZR-ről szóló háttéranyagok készítésében, a szakmai információk szétszórásában. Feladatom ezekben a projekteknél részt venni, a nálunk gondozott országos könyvtári statisztikából információkat szolgáltatni, könyvtárszakmai adatbázisokat építeni; például munkatársaimmal készítjük az *EseményFigyelő* című adatbázist, amely az ország nagyobb könyvtáraiban zajló rendezvényeket gyűjti csokorba.

Bolya Dudás Andrea – Úgy gondolom, a könyvtáram egy palota vagy mondhatnám, a könyvek birodalma, ahová jó érzés belépni és jó dolgozni. Köbölkúton csaknem hatvan éve működik könyvtár, az 1990-es évektől önkormányzati hatáskör alatt. Ez okból elkerülhetetlen az önkormányzattal való jó együttműködés, mert mint fenntartónk, törvényadta kötelessége a könyvtár működtetése, az új könyvek és dokumentumok beszerzéséhez szükséges anyagi feltételek biztosítása, a könyvtárosok képzéseken való részvételének támogatása, a könyvtárnak szóló pályázati lehetőségek kihasználása.

A település lakossága 2014-ben 2229 fő volt, amelyből hetven százalék magyar nemzetiségűnek vallotta magát, harminc százalék pedig szlováknak vagy más nemzetiségűnek. Többszöri költözés után ma már elmondható, hogy a 125 négyzetméteren elhelyezkedő

könyvtár heti 35 órában várja látogatóit. Dokumentumaink száma a 2014-es statisztika alapján 12 661 darab könyv; a beiratkozottak száma 493 fő. A könyvtár látogatóinak száma 2207 fő volt, a rendezvényeink száma 62, ebből tíz könyvtárhasználati óra volt. Ez utóbbi adatok azt bizonyítják, hogy nemcsak az egyhangú könyvkölcsönzés a könyvtár profilja, de a rendezvényeinknek köszönhetően pezsgő élet folyik a falai között, és azon kívül is. Igyekszünk az olvasók és a könyvtárhasználók kulturális igényeit kielégíteni író-olvasó találkozókkal, helytörténeti órákkal, megemlékezésekkel, könyvtári órákkal, kiállításokkal és szabad idősebb tevékenységekkel. Természetesen kiemelt figyelmet fordítunk a friss irodalom beszerzésére és a könyvtár népszerűsítésére. E tevékenységekre az önkormányzati költségvetés mellett pályázati juttatásokból is igyekszünk pénzt biztosítani.

Farkas Fruzsina Éva – A megyei és városi feladatokat ellátó pécsi Csorba Győző Könyvtár hálózati osztályán dolgozom könyvtárbuszok szolgáltató könyvtárosként. A hálózati osztály két kiemelt feladata a Baranya Megyei Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer, a BKSZR keretén belül a kistélepülések, valamint a Nemzetiségi Ellátó Központ szervezésével a Baranya megyei nemzetiségek könyvtári ellátása.

A könyvtárbuszok azokon a településeken szolgálatnak, amelyek a BKSZR keretein belül ezt az ellátási formát választották. A két bibliobusszal összesen 58 településen szolgálatunk, ahol kéthetente másfél órát töltünk. A könyvtárbuszok állományát képezi a szép- és szakirodalom, az ifjúsági irodalom, a gyermekirodalom, az idegen nyelvű irodalom, a nemzetiségi nyelvű irodalom, az audiovizuális dokumentumok és a folyóiratok. A járműveken műholdas parabolaantenna biztosítja az internetkapcsolatot minden felhasználó számítógép számára. A könyvtárbuszokon a hagyományos olvasószolgálati feladatokon túl, a gyerekeknek évszakokhoz kapcsolódó kézműves és egyéb foglalkozásokat, valamint különböző, a könyvtárhasználatot népszerűsítő programokat tartunk.

Horváth Balázs – A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár Olvasószolgálati Osztályán dolgozom, mint tájékoztató könyvtáros 2015 januárja óta. Könyvtárunk nyilvános szakkönyvtár, amelynek szolgáltatásait bárki igénybe veheti. 2012 januárja óta minden beiratkozott olvasó számára lehetőség van könyvkölcsönzésre; többek között ez is az egyik jele annak a nyitásnak, amellyel megpróbálunk minél több embert megszólítani, minél több olvasót „bevonni” a könyvtárba. Rengeteg program közül választhatnak az érdeklődők, a gyermekprogramoktól kezdve a kiállításokig. A *Könyvtári Esték* elnevezésű előadás-sorozat keretében könyvbemutatókon, érdekes beszélgetéseken, zenei rendezvényeken vehetnek részt a látogatók.

Elsődleges feladataim közé tartozik az olvasók tájékoztatása a könyvtár állományáról, az igénybe vehető szolgáltatásokról, valamint a nálunk elérhető adatbázisokról és használatukról. Októbertől az én munkakörömbe került a rendezvények szervezése, előkészítése és zökkenőmentes lebonyolítása. Mindemellett a kölcsönzésből is kiviszem a részem: ez a feladat nagyjából a munkaidőm felét tölti ki. Az e-mailben vagy telefonon érkező kutatói kérdésekkel, ha mód van rá, közösen foglalkozunk. A válaszokat mindig igyekszünk egymással megbeszélni, én például szeretem kikérni tapasztaltabb kollégáim véleményét egy-egy kérdésrel kapcsolatban. A munka mellett, ám ahhoz szorosan kötődően publikálok a KSH Könyvtár 2015 januárjában indult elektronikus referálós folyóiratában, a *Nemzetközi Statisztikai Figyelőben*. A kiadvány a gazdaság, a társadalom, a demográfia témaköreiből közöl cikkismerttetéseket az érdeklődők számára.

Huszka Márta – A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar az Újvidéki Egyetem tizenegyedik karaként, hosszas politikai és társadalmi előkészítés után 2006 októberében kezdte meg önálló működését Szabadkán. Korábban a zombori Tanítóképző Kar kihelyezett tagozataként funkcionált. E magyar nyelvű szerbiai oktatási intézmény megalapításának célja az volt, hogy biztosítsa az anyanyelven történő felsőoktatást a Vajdaságban élő magyar fiatalok számára, ezáltal segítve a délvidéki magyar gyerekek anyanyelven történő oktatását az iskoláskor előtti intézményekben és az általános iskolákban. A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar könyvtára 2006-ban kezdte meg a működését, állományát akkor ezer könyv képezte. A zombori kihelyezett könyvtár teljes állományát a Kar a megalakulásakor megörökölte, ez képezte, úgymond, az alaptőkét, emellett különböző adományok és hagyatékok kerültek hozzánk. Könyvtárunkban ketten dolgozunk, minden feladatot mi végzünk: a beszerzést, a tájékoztatás és így tovább. Az elmúlt kilenc évben szépen gyarapodott az állományunk, és a legutóbbi adatok szerint körülbelül 32 000 könyvtári egységgel rendelkezünk. A távlati célok között szerepel a legnagyobb magyar nyelvű pedagógiai és módszertani jellegű szakirodalmi bázis létrehozása Vajdaságban.

Ilácsa Szabina – Feldolgozó és olvasószolgálatos könyvtárosként dolgozom az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet – Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban, amely Magyarországon a neveléstudomány és az oktatáspolitikai országos gyűjtőkörű könyvtára. A teljesség igényével gyűjtjük a magyar oktatáspolitikai, neveléstudományi, nevelés- és ifjúságszociológiai dokumentumokat, a magyar tankönyveket, az iskolai értesítőket és a hazai gyermek- és ifjúsági irodalmat.

Isztray Simon – A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ jelenleg több országos, illetve budapesti feladatot ellátó intézmény. Könyvtárunk egyrészt bölcsészettudományi szakkönyvtár, amelyben az irodalomtudománnyal, nyelvészettel, ökortudománnyal, orientalisztikával kapcsolatos magyar és idegen nyelvű irodalmat gyűjtjük; másrészt az MTA múltjához kapcsolódó olyan felbecsülhetetlen értékű kincseket őrző különgyűjtemények tartoznak hozzá, mint a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, a Keleti Gyűjtemény, illetve az Akadémiai Levéltár. Legújabb fejlemény, hogy intézményünk két országos feladatkörű osztállyal bővült: a Magyar Tudományos Művek Tárával (MTMT) és az Elektronikus Információs Szolgáltatás Nemzeti Programmal (EISZ), ezek a hazai tudományos kutatás szolgálatában állnak. Monok István főigazgatónk célkitűzése szerint könyvtárunk a magyar tudományosság könyvtárává fog válni. Korábban a Kézirattár és Régi Könyvek osztályán dolgoztam, jelenleg a Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztályon tájékoztató könyvtárosként dolgozom. Foglalkozom a könyvtárközi kölcsönzéssel, és még a könyvtár történeti bibliográfiájának aleph-rendszerbe történő bevitelével is.

Kovács Emese – A topolyai Juhász Erzsébet Könyvtárban dolgozom. A topolyai Népkönyvtár elődjeként számon tartott olvasókör 1945-ben alakult meg néhány lelkes pedagógus kezdeményezése nyomán. Az akkori gyűjtemény 380 kötetből állt, és az olvasók vasárnap és ünnepnap kölcsönözhettek. A Népkönyvtár 1990-ben költözött jelenlegi helyére, a városközpontban álló egykori rabbinátus épületébe. Hat fiókkönyvtárat üzemeltetünk. Intézményünk könyvállománya valamivel több mint 170 000 kötetből áll, ebből mintegy 90 000 van Topolyán, a többi a fiókkönyvtárak állományát képezi. A könyvtárban túlnyomórészt magyar, illetve szerb nyelvű könyvek találhatóak, de vannak angol, német és más nyelvű könyveink is. 2005 óta számítógépes adatfeldolgozást is vég-

zünk. Tagjaink részére díjmentes internet-hozzáférést biztosítunk; hét számítógép áll a rendelkezésükre. A könyvtárnak, a fiókkönyvtárakkal együtt összesen tizenhárom dolgozója van. 2015. július 24-én az a megtiszteltetés érte könyvtárunkat, hogy Juhász Erzsébet nevét viselheti. A könyvtár névváltoztatása annak köszönhető, hogy Juhász Erzsébet vajdasági író, kritikus, irodalomtörténész hagyatéka könyvtárunkba került. Nem csupán azért vagyunk büszkék, mert Juhász Erzsébet kiemelkedő egyéniség volt, hanem azért is, mert egész Szerbiában ez az első és egyetlen könyvtár, amely egy vajdasági magyar értelmiségi nevét viseli.

A könyvtár feladata a hagyományos könyvtári szolgáltatások biztosításán túl különféle rendezvények – irodalmi estek, tanfolyamok, könyvbemutatók, kiállítások, vetélkedők, játszóházak, könyvvásárok – megszervezése és lebonyolítása. Személyem fő feladata a magyar nyelvű könyvek feldolgozása, emellett munkakörömbé tartozik az olvasók kiszolgálása, valamint a könyvtárban rendezett foglalkozások megszervezése.

Laczkó Katalin – Az Országgyűlési Könyvtárban dolgozom mint szakkönyvtár-kezelő. Könyvtárunk országos szakkönyvtárként funkcionál, fő gyűjtőkörébe tartozik az állam- és jogtudomány, a politikatudomány, a modernkori történelem és a magyar országgyűlés minden dokumentuma. Különgyűjteményei közé tartozik az ENSZ Letéti Gyűjtemény, az Európai Unió Letéti Gyűjtemény, a Külföldi Parlamenti Gyűjtemény és a Magyar Parlamenti Gyűjtemény.

A Nyilvános Szolgáltatások Osztályának beiratkozási részlegén dolgozom. Feladataim közé tartozik a könyvtárhasználók beiratása, tájékoztatásuk a könyvtár használatáról és a katalógusban való keresés módjáról, a beiratkozással kapcsolatos pénzügyi szolgáltatások kezelése, a könyvtári dokumentumok kölcsönzése és visszavétele, a könyvtárközi kölcsönzés lebonyolítása és a könyvtárközi kölcsönzés statisztikájának vezetése.

László Lóránt – Erdély egyik legjelentősebb régi könyves gyűjteményének, a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Könyvtárnak vagyok a munkatársa. Fontos tudnivaló, ami a mai napig meghatározza arculatunkat, hogy a kezdetektől fogva tudományos könyvtár vagyunk, ezzel Marosvásárhely egyik legfontosabb kulturális intézménye is egyben. Évente számos, minden korosztályt érintő rendezvényünk van. Gyűjteményünk állománya 240 000 kötetre tehető, aminek nagy része régi könyv, de ma is folyamatosan gyarapodik az állományunk. Az eredeti, a Teleki Sámuel által összegyűjtött 40 000 kötet mellett az államosítás sőtét korszakának következményeként, illetve adományok révén ma több egyházi, családi gyűjteményt őrzünk, ezek szervesen kiegészítik egymást.

Feladatom többretű: könyvfeldolgozással, bizonyos napokon idegenvezetéssel, programszervezéssel foglalkozom. Ritkábban bekapcsolódom a digitalizálásba is, és ha időm engedi, történelmi ambíciómnak is élek.

Molnár Melinda – Kilenc éve dolgozom a kárpátaljai Tiszaújhely községben könyvtárosként. Munkahelyemet elsősorban közösségi helynek tekintem, ahová nem csupán a meghívás fontos, hanem ahol a megmaradás is számít. Szükségesnek tartom, hogy a helyi lakosok hozzáférjenek a különféle programokhoz, és minden könyvtárlátogató megtalálja azt az elfoglaltságot, amellyel épülhet a maga és mások javára. Örömmel mondom el, hogy a tiszaújhelyi könyvtár a hagyományos kölcsönzésen kívül néhány éve számos más lehetőséget is kínál olvasóinak. Először is információs centrumként szolgál; tanárok, diákok és a község lakosai gyakran kérnek segítséget internetes böngészés, keresés kapcsán. Vannak, akik iskolai foglalmazást, előadást készítenek, mások a legújabb törvényjavasla-

tokra, -módosításokra keresnek rá, megint mások adás-vétel, repülőjegy-foglalás, vízum-igénylés kapcsán keresik fel a könyvtárat.

A könyvtár közösségépítő programjai közül napi rendszerességgel jelen van az életünkben a kézműves klub, amelynek a könyvtár ad otthont. A kézműves termékeket a gyerekek olykor vásárokon, falunapokon eladják, és a bevétellel saját vakációjuk költségeihez tudnak hozzájárulni. Rendszeresen tartunk író-olvasó találkozókat, ahol kárpat-aljai magyar költők és írók, valamint helyi fiatal tehetségek mutathatják be műveiket. A könyvtár köré szerveződő közösség egészségügyi előadásokból és sportnapok szervezéséből is kiveszi részét. A hagyományörző foglalkozások közül már tizenkét éve létezik a betlehemezés és a farsangi bál, ezeket a könyvtár is támogatja. Családbarát programjaink közül leginkább a már 2012 óta havi rendszerességgel működő baba-mama klubot említhetem. A könyvtárnak saját, tizenévesekből álló bábszínházi társulata is van, a „*Kis fecske*” *bábcsoport*.

A könyvtár életében fontos szerepet kap az együttműködés ukrainai és magyarországi székhelyű intézményekkel. Jelenleg három magyarországi civil szervezettel tartunk fenn aktív kapcsolatot. Elsőként említhetem a *Művészet a Nemzetért* nevű budaörsi alapítványt, velük együtt több író-olvasó találkozót is szerveztünk. Az alapítvány már hét éve meghívja fiatal olvasóinkat egy-egy hétre Magyarországra. Ha szükséges, jótékonyági est szervezésével is próbálnak segíteni. Olykor mi is vendégül látjuk budaörsi barátainkat Tiszaújhelyen. Az Erdélyi Gyülekezettel és különösen annak oszlopos tagjával, Lovas-Linner Lilivel szintén gyümölcsöző a kapcsolatunk. A gyülekezeti tagok rendszeresen gyarapítják állományunkat új könyvekkel vagy társasjátékokkal. A könyvtár bábcsoportjának létrejöttét is ők inspirálták. Az ugyancsak magyarországi székhelyű *Carpe Diem Alapítvánnyal* alakult ki legújabb kapcsolatunk, akik szintén olvasóink nyári táborozását, egyúttal szellemi, lelki fejlődését segítik. Az általuk szervezett 2015. évi nyári egyhetes magyarországi üdülés helyszíne Kulcs volt.

Nagy László – Több mint egy éve, hogy a paksi Pákolitz István Városi Könyvtárban dolgozni kezdtem. Ez idő alatt számos feladatot bízta rám, amelyeket mindig igyekeztem a legjobb tudásom szerint elvégezni. A könyvtár szervezetileg három részből áll, a Városi Könyvtárból, a Kincskereső Gyermekkönyvtárból és a Kínálgató Iskolai és Gyermekkönyvtárból. E három részleg, bár helyileg másutt található, személyzeti és funkcionális szempontból együtt dolgozik: megosztjuk a feladatokat és segítünk egymásnak. A három könyvtár együtt 100 000 könyvtári egységet számlál, ami Paks város húszeszes lakosságához mérve jelentősnek mondható. Számos rendezvényt, közösségi programot szervezünk, mert hiszünk benne, hogy az olvasókban folyamatosan fenn kell tartani az érdeklődést és a kíváncsiságot a könyvtár irányában. Igyekszünk minél több és minél tartalmasabb foglalkozást tartani. Munkánkba természetesen bevonjuk a fiatalságot is.

Feladataim közé tartozik az olvasószolgálati munka, illetve az intézmény informatikai problémáinak megoldásában való segítség és tanácsadás. Emellett részt veszek a rendezvények hirdetésében, az ehhez szükséges reklámanyagok előállításában. A kollégák közössége remek, hamar befogadtak.

Osztroics Katalin – Az Országos Idegennyelvű Könyvtár delegáltjaként vettem részt a programban. Könyvtárunk a magyarországi nyilvános szakkönyvtárak közül az egyik legfiatalabb intézmény, 1956-ban alapították jogelődjét Állami Gorkij Könyvtár néven, amely voltaképpen orosz nyelvű közművelődési könyvtárként működött. Az olvasói

igényekkel lépést tartva fokozatosan bővült a gyűjtőköre, napjainkra országos szinten egyedül idegen nyelvű gyűjteményt sikerült kialakítania. Az intézményt 1978-ban országos feladatkörű szakkönyvtárrá, majd tudományos kutatóhellyé minősítették. Az Országos Idegennyelvű Könyvtár nevet 1990 óta viseli. Az intézmény székháza egy Budapest központjában álló majdnem 120 éves műemlék épület. A könyvtár jelenleg két egyedül feladatkört lát el: az eredeti nyelvű, elsősorban kortárs világirodalmi, továbbá nyelvészeti, irodalomtudományi, zenetudományi tárgyú dokumentumokat gyűjtő és szolgáltató szakkönyvtár, valamint a magyarországi nemzetiségi könyvtárak koordinációs központja. A gyűjteményben kiemelt helyen szerepelnek a nagy világnyelvek (angol, francia, német, olasz, orosz, spanyol), a Magyarországon élő nemzetiségek és a környező országok népeinek irodalmi, nyelvészeti és zenei anyagai. Könyvtárunk munkatársai számos irodalmi, zenei, képzőművészeti program szervezésével is igyekeznek bekapcsolódni Budapest igen sokszínű kulturális életébe.

2003 decembere óta dolgozom a könyvtárban. Tájékoztató könyvtárosi munkakörben kezdtem, majd az olvasószolgálati feladatok szervezése, három éve pedig a Szolgáltatási Főosztály munkájának irányítása a feladatom, illetve a kölcsönzéssel, beiratkozással, tájékoztatással kapcsolatos feladatok ellátása. Az intézményben végzett akadálymentesítési munka, az akadálymentesítési stratégiánk alakítása, a jelnyelvi programok szervezése alkotják a saját területemet.

Sári Zsófia – A Nemzeti Közszerződési Egyetem Egyetemi Központi Könyvtár Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar kari könyvtár munkatársa vagyok. 1966-ban alakult meg a Zrínyi Miklós Akadémia Tudományos Könyvtár néven egy szervezetileg is egységes könyvtár. 1992 óta tölti be azt a szerepet, hogy összehangolja a hadsereg könyvtárainak munkáját. Szintén ettől az évtől kezdve épül a könyvtár számítógépes adatbázisa, amely azóta egyre gazdagodik. Jelenleg a feldolgozatlan állomány mennyisége elenyésző, így a dokumentumok kihasználtsága megfelelő, hiszen az olvasók könnyen rátalálnak a számukra szükséges anyagokra az online katalógusban. A könyvtár, besorolását tekintve, egyetemi könyvtár, ám mindemellett hadtudományi szakkönyvtár és nyilvános könyvtár. Az utóbbiról talán kevesebben tudnak, holott civil olvasóinknak is valóságos kincsbánya. Természetesen vannak számukra hozzáférhetetlen állományrészek, ám rengeteg unikális dokumentummal rendelkezik a könyvtár, amelyet máshol nem találnak meg. Személy szerint az 1945 előtt kiadott könyvekből álló állományrésze vagyok a legbüszkébb – mind nagyságát, mind pedig értékét tekintve figyelemre méltó.

A könyvtár több adatbázissal rendelkezik, ezek egy része saját építésű, más része előfizetéses, például a Proquest hadtudományi adatbázis vagy az EBSCO. A LUDITA nevű repozitóriummal is bővül a kör, ahol a szakdolgozatok, disszertációk mellett elektronikus jegyzetek, tananyagok, konferencia-anyagok, szakkönyvek is megtalálhatók. Mindemellett kutatói kataszter is készül, amely az egyetem oktatóinak, kutatóinak, doktoranduszainak és országos tudományos versenyeken helyezést elérő hallgatóinak szakmai tevékenységét tartalmazza, fényképpel, önéletrajzzal, publikációs listával és az adott személy online elérhető írásainak bibliográfiájával. Nem állítható azonban, hogy a nyomtatott dokumentumok szerepe vagy forgalma csökkent volna. Ezt lehet azzal is magyarázni, hogy sokan még mindig jobban szeretik kézbe venni a könyvet, folyóiratot vagy más írott anyagot, de talán helytállóbb az a magyarázat, hogy rengeteg olyan dokumentum van, amelyet nem lehet még online elérni. A digitalizált dokumentumok teljességétől függetlenül mindig

szükség lesz hagyományos könyvgyűjteményekre, hiszen azokat semmi sem pótolhatja, nem csak a mi könyvtárunkban, bárhol a világon. Ezek jövőbeli eltűnésétől való félelmek alaptalanok.

Munkakörömet tekintve elsősorban a tájékoztatás a feladatom, emellett a hadtudományi folyóiratok analitikus feltárást és olvasószolgálati tevékenységet is végzek, valamint igény szerint felhasználóképzést is.

Sutócki Kinga – 2001. szeptember 1-je óta dolgozom az ELTE Egyetemi Könyvtárban, amely Magyarország legrégebben alapított, folyamatosan gyarapított gyűjteménye. 1561-ben Oláh Miklós esztergomi érsek alapította a nagyszombati jezsuita kollégiumot. A könyvtár egyetemi gyűjtemény, amióta 1635-ben Pázmány Péter megalapította a nagyszombati egyetemet. 1773-ban Mária Terézia feloszlatta a jezsuita rendet, ennek következtében a könyvtár állami intézménnyé vált. 1777-ben Budára, majd 1784-ben Pestre költözött. 1876-ra készült el az ország első nyilvános könyvtáraként Skalnitzky Antal tervei szerint a mai Ferenciek terén álló könyvtárpalota, ma is ebben az épületben működik az Egyetemi Könyvtár.

Az Egyetemi Könyvtár állománya jelenleg több mint másfél millió könyvtári egység. A könyvtárnak körülbelül tizenötezer címet tartalmazó, megközelítőleg 200 000 kötetben megtalálható folyóirat gyűjteménye van. A könyvtár különgyűjteményei két részre oszlanak, a Kézirat- és Ritkaságtárra, valamint a Régi Nyomtatványok Tárára. Ezek további kisebb gyűjteményekre tagolódnak.

A könyvtár állománya egyrészt web-OPAC-on keresztül kereshető, másrészt 2015 tavaszán befejeződött az a folyamat, amelynek során a könyvtár cédulakatalógusait digitalizálta, így biztosítva a teljes állomány távoli eléréssel történő hozzáférést. 2015 januárjától új szolgáltatásként bevezetésre került az elektronikus dokumentumkikérés, ennek során a web-OPAC-ban található dokumentumokat a katalóguson online lehet kikérni bárholonnan, bármikor. Szintén januártól kölcsönözhető szabadpolcos állomány kialakítására került sor. 2015 szeptemberétől a Nagyolvasóterem újraindításával a megújult az olvasótermi szabadpolcos állomány vált használhatóvá az olvasók számára. A teljes szövegű elektronikus tartalmak elhelyezésére szolgál az ELTE Digitális Intézményi Tudástár (EDIT), amely az egyetem intézményi repozitóriuma, és amely mára több mint 20 000 tételt tartalmaz, és folyamatosan bővül. Működésének szakmai irányítását az Egyetemi Könyvtár látja el.

Az Egyetemi Könyvtár rendszeres részvevője a közösségi programoknak, mint a Múzeumok Éjszakája, a Kulturális Örökség Napok vagy a Kutatók Éjszakája. Ilyenkor a könyvtár hétköznapiakban nem látogatható tereibe is eljuthatnak az érdeklődők, például a főigazgatói szobába, a műemlékraktárba, folyóiratraktárba.

Több mint tíz évet töltöttem a Közönségszolgálati Osztályon. 2014 szeptemberétől a Gyűjteményszervezési Osztály Folyóirat csoportjához kerültem. Jelenleg fő munkaköröm az ELTE nyolc kara közül öt esetében a kurrens külföldi folyóiratok érkeztetése, a kapcsolattartás, ezen kívül részt veszek a Folyóirat Csoport által végzett munkafolyamatokban, például a folyóiratok köttetése vagy a MATARKA-ba való adatbevitel.

Tamási Csilla – Marosvásárhelyről érkeztem, ahol a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Műszaki és Humántudományok Karának könyvtárában dolgozom. Egyetemünk fiatal egyetem, 2001-ben alapították. Három helyszínen folyik az oktatás: Csíkszeredában, Kolozsváron és Marosvásárhelyen. A mi karunkon tizenegy alapszak

és négy mesterképzés folyik. Hallgatóinknak egy korszerű campus áll rendelkezésére, hogy tanulmányaikban elmélyülhessenek. Különlegesnek mondható, hogy egyetemünk épületét 27 hektáros terület veszi körül, amelyet a kertészmérnöki és a tájépítészeti szakos diákok alakítgatnak. Így aztán könyvtárunk ablakából egy tavirózsákkal ékeskedő halastóra, rózsakertre, gyógynövénykertre, zöldségesre és gyümölcsösre, valamint egy erdőszélre nyílik kilátás. Könyvtárunk korlátozottan nyilvános egyetemi könyvtár. Szolgáltatásainkat oktatóink, hallgatóink és munkatársaink vehetik igénybe. Külső látogatók számára csak olvasóteremünk használata biztosított. Állományunk harmincezer könyvtári egységet foglal magába, ennek egy része zárt raktárban, másik része szabadpolcos olvasóteremben található. Könyveink kölcsönzése a raktárból történik, olvasóink ott adják le kéréseiket, és kapják kézhez az általuk kiválasztott könyveket. Az egyetem által előfizetett adatbázisok tanulmányozására az olvasóteremben van lehetőség.

Munkakörömet tekintve olvasószolgálatos könyvtáros vagyok, ennek minden változottságával, színességével együtt. Fontosnak érzem azt, hogy aki könyvtárunkat felkeresi, úgy legyen útbaigazítva, hogy szívesen járjon vissza hozzánk.

Vári Katalin – Kárpátaljáról, a mintegy ezer lelket számláló Mezőgecséből érkeztem. Kilenc éve dolgozom a könyvtárban, amely 5377 könyvtári egységből áll. Mivel vannak testvértelepüléseink, és nagyon jó viszonyt ápolunk velük, magyar könyvekkel ők ajándékozzák meg a könyvtárat. Sajnos, meséskönyvből nagyon kevés van, pedig nagy szükség volna rájuk, mivel sok gyerek jár a könyvtárba. Fontosnak tartom, hogy a gyerekek ismerjék meg kultúránkat, hagyományainkat, és ápolják azokat. Mivel nálunk odahaza még nem hódít olyan nagymértékben az informatika, sok rendezvényünket a szabadban tartjuk meg, főleg iskolai szünetekben: vetélkedőket, könyvtárlátogatásokat, múzeumi kirándulásokat, szavalóversenyeket, gyógynövényekkel való ismerkedést. Négy éve megkerestek, hogy nem segítenék-e a cserkészcsapat toborzásában és koordinátorként részt venni a cserkészmozgalomban. A toborzás nagyon jól sikerült, jelenleg három csapatunk van és két újabb is alakul. A kultúrházzal is vannak közös programjaink: farsangi bál, anyák napja, adventi készülődés és így tovább. Községünkben mindegyik állami intézménnyel jó viszonyt ápolok. Az óvodások rendszeresen járnak a könyvtárba, én meg meséskönyvekkel járok az óvodába, és ott olvasok fel nekik. Az iskolával közösen szervezünk tematikus órákat, például az évszakoknak megfelelő rendezvényeket, így a könyvtárban készítjük el az adventi koszorút, amelyet a gyerekek azután hazavisznek az otthonukba. Karácsonykor járunk kántálni azokhoz az idősek emberekhez, akik egyedül élnek, vagy elmegyünk Beregszászba, az idősek otthonába. Közösen készítjük el a falu karácsonyfájára a díszeket, és együtt öltöztetjük fel a fát.

Vuković Ildikó – Lassan három éve, hogy a Zentai Városi Könyvtárban dolgozom, mint könyvtáros. A városi könyvtár a Thurzó Lajos Művelődési-Oktatási Központ keretén belül működik, mint a Magyar Nemzeti Tanács kiemelt jelentőségű intézménye. Felsőhegyen és Tornyoson egy-egy fiókkönyvtárat is működtet. Csaknem hatvanezer dokumentumból álló állományát magyar és szerb nyelvű felnőtt szép- és szakirodalom, gyermek- és ifjúsági irodalom, valamint sok-sok fontos helyismereti kiadvány alkotja. 2014-ben 6006 beiratkozott olvasónk volt, ebből 2024 gyermek. Évente mintegy 12 000 dokumentumot kölcsönzünk, ebből körülbelül 4300 a gyermekkönyv. Könyvtárunk rendszeresen szervez író-olvasó találkozókat, kiállításokat, interaktív gyermekfoglalkozásokat,

anyanyelv- és olvasásnépszerűsítő vetélkedőket, hagyományörző és -ápoló versenyeket, rendhagyó irodalomórákat, és nem utolsósorban olvasó- és filmklubot.

– *Mi volt a legmeghatározóbb élményük ötletes itt-tartózkodásuk alatt? Mi az a tapasztalat, tudás, amivel gazdagabbak lettek? Láttak-e olyasmit a magyarországi könyvtárakban, amit odahaza hasznosítani tudnak a munkájukban? És szakmától függetlenül is kérdezem: mi ragadta meg Önöket leginkább az elmúlt hónapban?*

Balogh András – Helyzetem speciális volt e programban, hiszen az ország legnagyobb forgalmú közkönyvtárából delegáltak. De bármekkora könyvtárban is dolgozik valaki, akármilyen nagy számú olvasót szolgál ki nap mint nap, számos olyan szakmai komponens, körülmény, történet van, ami a tájékoztató pult innenső oldalán teljesen másképp „jön le”, mintha az embert „bennfentesként” kalauzolják végig egy könyvtáron, és működés közben láthatja a magyar könyvtári rendszer meghatározó fontosságú intézményeit. A legmeghatározóbb élmény annak a „transzcendens” horizontnak a kinyitása volt, amit a könyvtáron túli megismerésnek, „könyvtári létmódnak” neveznek. Heidegger a *Kérdések a technika nyomán* című esszéjében írja, hogy „a technika nem azonos a technika lényegével”; ennek analógiájára mondhatjuk, hogy a könyvtár lényege sem önmagával azonos, hanem mindazt a létebeli komponenst jeleni, ami a könyvtárat az elrejtettségből az el nem rejtettségbe állítja. Felmutatja azt a használói szükségletet – tartalom-előállítás, megosztás, keresés – és közösséget, amellyel a mai használó a könyvtári létmódhoz jut a virtuális valóság egészében.

E létmód és a határon túliakkal való együttműködés számára fontos komponens továbbá a közös magyar nyelv, amelyet „szóra kell bírni”, hogy lássuk a nyelvben való közös létezés és a nyelvjátékokban megvalósuló könyvtári-kommunikációs folyamatok fundamentális alapjait. A legtöbb, amit hazavihetek e programból, az az elhivatottság, amit a magyarság kulturális fennmaradását szolgáló könyvtárak, könyvtárosok a legkülönbözőbb szolgáltató pontokon véghezvisznek, olyasmit, ami a magyarság megmaradását, kulturális önazonosságát megtartja. A könyvtárnak, kultúrának, magyarságnak tehát szimbolikusan is egzisztenciális „határhelyzetekben” kell küzdenie fennmaradásáért. „Minden magyar felelős minden magyarért” – ezt a Szabó Dezső-idézetet viszem magammal, és értelmezem a könyvtárosságra további munkám során. Tudván, hogy minden magyar könyvtáros a magyar kultúra szolgálatának egy-egy „végpontja” is.

Bognár Noémi Erika – Munkám során nagyon fontos, hogy a magyarországi könyvtári rendszert jól átlássam. A program ebben a tekintetben is nagyon sokat adott, különféle funkciójú könyvtárakat tekinthettünk meg – nemzeti, szak-, felsőoktatási és közkönyvtárat, azon belül is fiókkönyvtárat –, és ismerhettük meg működésüket. Számomra meghatározó élmény volt az Országos Könyvtári Napokon való részvétel, amelynek során három társammal Egerbe utazhattunk. Példaértékű az egri Bródy Sándor Könyvtár minőségi és innovatív szemlélete. Nagyon hasznosnak tartottam azokat a napokat, amelyeken egy-egy könyvtárat, például az Országgyűlési Könyvtárat vagy a KSH Könyvtárat alaposan megismerhettem, ahol a kollégákkal hosszabban tudtunk szakmai kérdésekről beszélgetni, ahol volt alkalmam áttekinteni az egységeket, a munkaszervezést, a munkafolyamatokat. Sok jó gyakorlatot láttam különböző könyvtárakban, ezeket hasznosítani tudom további munkám során. Gazdagabbak lettünk továbbá olyan emberi, szakmai kapcsolatokkal, amelyeket, remélem, hogy a jövőben is tovább tudunk építeni.

Bolya Dudás Anita – Nagy megtiszteltetés számomra, hogy lehetőséget kaptam betekinteni az Országgyűlési Könyvtár és más budapesti nagykönyvtárak munkájába. Az öt hét programja minden várakozásomat kielégítette, hiszen nagy mennyiségű, szakmai előadásokból szerzett információval, tapasztalattal és új kapcsolattal gazdagodtam. Átfogó képet kaptam tekintélyes intézmények minőségi könyvtári, levéltári és információs szolgáltatásairól, és módomban állt megismerni e szolgáltatások mozgatóerőit is. Láthatam, milyen a szakmai önállóság, a profizmus és az összefogó érdekképviselet. Megismerkedtem vezető személyiségekkel, szakértőkkel, előadókkal, akiknek a mondanivalója és véleménye számomra, további munkám során fontos, sőt, meghatározó lesz. Az újonnan megismert ötletek sokasága még kavargó a fejemben. Egy-két ötlet a sok közül: az Országos Könyvtári Napok rendezvénysorozata otthoni körülményekhez átszabva, vagy szakmai mini konferencia és tréningek szervezése otthoni könyvtárosaink részére az itt megismert előadók részvételével és prezentációival. A program során összegyűjtött tájékoztatókból, reklámanyagokból és más kiadványokból otthon „információs sarkot” lehet kialakítani, amelyet be lehet mutatni a könyvtári órák alkalmával. Hasznos ötlet a népszerűsítő könyves szekrény vagy polc kialakítása, ahol együvé kerülnek egy személyhez, eseményhez vagy évfordulóhoz kapcsolódó kiadványok. Nem utolsó sorban nagy öröm számomra, hogy lehetőséget kaptam új barátságok és tiszta emberi kapcsolatok kialakítására. Kárpát-medencei és magyarországi kollégáimtól nagyon sok bátorítást, figyelmességet, elismerést és szeretetet kaptam. Kötelességemnek tartom, hogy a programról tájékoztassam Kőbölki Közösségi Önkormányzatát, a Szlovákiai Magyar Könyvtáros Egyesület tagjait és a falu tévéjének segítségével településem lakosait.

Farkas Fruzsina Éva – Szerintem arra a kérdésre, hogy az elmúlt időszak alatt mi volt a legmeghatározóbb élményem, válaszolni nem lehet. Annyi hatás ért bennünket, hogy felsorolni sem lehet. Már abból nagyon sok tapasztalatot és tudást szereztem, hogy megismertem a többi ösztöndíjast. Számomra ez akkora ajándék, hogy nem tudom eléggé megköszönni, hogy részt vehettem ebben a programban, és megismerhettem ennyi elhivatott könyvtárost. Mivel én megyei könyvtárban dolgozom, nagy tapasztalatom nincs a szakkönyvtári feladatokban, így nagyon tanulságos volt a számomra a speciális gyűjtőkörrel foglalkozó könyvtárosok munkája. Az Országos Idegennyelvű Könyvtárban megismerhettem a nemzetiségi ellátással kapcsolatos munkákat, ezt fontosnak és nagyon hasznosnak tartom, hiszen Baranya megyében hangsúlyt fektetünk a nemzetiségek könyvtári ellátására.

Horváth Balázs – Számomra az egyik legmeghatározóbb szakmai élményt az Országgyűlési Könyvtár gyűjteményeinek, szervezetének és felépítésének megismerése jelentette. Történeisz végzettségem okán talán ez nem is meglepő, hiszen a könyvtár jelentős történelmi vonatkozású anyaggal rendelkezik. Többek között ezért is örültem annak, hogy lehetőségem nyílt két napot eltölteni itt, ahol betekintést kaptunk a különböző munkafolyamatokba; a digitalizálástól kezdve a gyarapításig mindent megmutattak nekünk. Az öt hét alatt tucatnyi könyvtár számos gyűjteményével ismerkedhettünk meg, és igazából még mindig nem sikerült ezt a rengeteg információ földolgoznom. Azt azonban kijelenthetem, hogy nekem, mint fiatal könyvtárosnak ez óriási élményt és nem kisebb szakmai segítséget jelentett és fog jelenteni a továbbiakban is. Éppen ezért én elsősorban a megszerzett tudást emelem ki, amelyet a vendéglátó könyvtáraktól, könyvtárosoktól kaptunk. Több hasznos ötletet sikerült ellesnem egyrészt a programban részt vett kol-

légáktól, másrészt azoktól a könyvtáraktól, amelyeket meglátogattunk. Úgy gondolom, hogy a máshol bevált módszereket nyugodtan alkalmazhatjuk mi magunk is; nem szégyen másoktól tanulni.

A program szervezői több kirándulással is kedveskedtek nekünk, így jártunk Pannónhalmán és Esztergomban is. Mégis, ha ki kell emelnem egyet a sok élmény közül, akkor ez a Parlament épületének megismerése volt. Eddig nem volt lehetőségem az épületben járni, most viszont nemcsak a Szent Koronát láthattam testközelből, hanem gyakorlatilag az egész épületet bejárhattuk. Sok érdekességet megtudtunk az építkezés körülményeiről, a Parlament belső és külső díszítő elemeiről, illetve az Országgyűlés működéséről is.

Huszka Márta – Erre a kérdésre nagyon nehéz válaszolni, hiszen a program öt hete alatt annyi impulzus ért minket, hogy nehéz lenne kiemelni bármelyiket is. Minden program, amivel a szervezők előálltak, hasznos és tanulságos volt mind szakmai, mind emberi szempontból. Határon túli magyar könyvtárosként megismerhettem a magyarországi könyvtári rendszer működését, és a jó gyakorlatokat igyekszem majd az otthoni munkafolyamatokba átültetni. A szervezők által összeállított program igen tartalmas volt, és hihetetlen élményekkel szolgált, például az Országház épületének, az Országgyűlés munkájának vagy az Országgyűlési Könyvtár működésének megismerése. De ez igaz a többi budapesti nagykönyvtárra is, ahol járhattunk. Volt szerencsém az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum tevékenységét megismerni, velük szakmai együttműködést kialakítani. Az ösztöndíjprogram egyik alapvető célja, hogy az ösztöndíjasok szakmai kapcsolatokat alakítsanak ki egymás között, de bátran állíthatom, hogy ez nem csak szakmai alapon történt meg.

Ilácsa Szabina – A program keretében sok könyvtárba juthattunk el. Mivel én Budapesten dolgozom, ezekbe a könyvtárakba éppenséggel eljuthattam volna máskor is, de így belülről nem ismerhettem volna meg őket, egyéni látogatóként erre nem lett volna semmi esélyem. Különösen tanulságosak voltak azok az alkalmak, amikor egy könyvtárban több napot is eltölthettünk, és jobban megismerhettük a „színpalok mögött” folyó munkát. A kollégákkal folytatott beszélgetések során rengeteg ötletet és tanácsot kaptam a könyvtárunkban jelenleg készülő folyóiratmodul fejlesztéséhez.

Isztray Simon – Legmeghatározóbb élményem talán az volt, hogy átfogó képet kaphattam a hazai könyvtárak teljes spektrumáról: egyrészt az összes országos jelentőségű könyvtárat meglátogattuk, illetve az olyan gyűjteményeket, mint például a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet, másrészt láttunk nagy és kis könyvtárakat, fővárosiakat éppen úgy, mint vidékieket, egyetemieket, közkönyvtárakat, szakkönyvtárakat. Mindez fontos szakmai tapasztalat volt számomra, mivel a látottakat össze tudtam hasonlítani saját intézményem tevékenységével. Ugyancsak nagy élmény volt az Országgyűlési Könyvtárnak, illetve magának az Országgyűlésnek a megismerése. Sok újdonságot hozott számomra a külföldi magyarok kulturális intézményeinek, azok problémáinak megismerése. És a legfontosabb: a személyes ismeretségek, beszélgetések, amelyek során jóval többet tudhat meg az ember a könyvtárak és a könyvtárosok valóságos helyzetéről, mint megannyi hivatalos prezentációból.

Kovács Emese – Ez a program a legmeghatározóbb öt hetet jelenti számomra az életben, amely szakmai tudással és tapasztalattal fejlesztte ismereteimet. Az ösztöndíjprogram résztvevőivel számos magyarországi könyvtárat látogattunk meg, ahol szerteágazó tudásra tettünk szert, egészen egyedülálló betekintést nyerve az olvasók, a könyvtárba

járók igényeibe. A változatos és színes programok közül szeretném kiemelni a kecskeméti Katona József Könyvtárét, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárét. Mindkét könyvtár a legnagyobb közművelődési intézmények közé sorolható, amelyek alapvető szerepet töltenek be a XXI. századi felhasználóbarát információs társadalom létrehozásában. Mi is egy ilyen fejlett és újszerű könyvtár megvalósítását tűztük ki célul, amelyhez sok ötlettel gazdagodtunk a magyarországi könyvtárlátogatások alkalmával. A kecskeméti Katona József Könyvtár rendezvényeit mintául véve gazdag programokkal színesíthetjük saját könyvtárunkét, kezdve a *Bababuncutkától* a *Nyugdíjas Könyvbarátok Klubján* keresztül egészen a *Családi Ohvashov-ig*. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár impozáns és világszínvonalú épület, amelynek rendezvényei és kiállításai is irigylésre méltóak. Mindemellett páratlan és követendő a munkatársak együttműködése, hozzáállása, a munkahelyi kommunikáció színvonala és a barátságos légkör.

Szakmától függetlenül a város nevezetességeinek megtekintése nagy élmény volt számomra, azonban legnagyobb élmény az Országház épületébe, valamint munkájába való betekintés volt. Mély benyomást tett rám, amikor megpillanthattam a Szent Koronát és a koronázási jelvényeket. Nem mindennapi alkalom volt az sem, amikor az Országgyűlési Könyvtárban muzeális könyvekről hallhattunk, majd az Országos Széchényi Könyvtárban a restauráló és kötetzeti osztály műhelyeit tekinthettük meg. Említésre méltó még a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet is, amely az összegyűjtött digitalizált és feldolgozott értékeket őrzi.

Laczkó Katalin – Az elmúlt öt hétben lehetőségünk volt számos fantasztikus gyűjtemény megtekintésére, ennek köszönhetően nagymértékben bővült a látóköröm. Az egyik legmeghatározóbb élmény számomra az volt, amikor az Országos Könyvtári napok keretein belül három napot tölthettünk Kecskeméten, ahol Ramháb Mária, a Katona József Könyvtár igazgatónöje és munkatársai fogadtak bennünket. Szakmailag ez a három kecskeméti nap kiemelkedő volt, hiszen egy innovatív és folyamatosan forradalmian újító közösség mindennapjaiban vehettünk részt. Izgalmas volt látni azokat a módszereket, amelyekkel leendő olvasóikat „becsalogatják” a könyvtárba, illetve izgalmas volt látni a programjaiknak azt a széles skáláját, amelyekkel igyekeznek megtartani a már meglévőket.

László Lóránt – Kivétel nélkül megragadott az, ahogyan a különböző könyvtárak munkatársai, ha esetenként az épület adottságai nem is megfelelőek, illetve az anyagi lehetőségek mostohák, mégis mekkora lelkesedéssel és figyelemmel fordulnak az olvasók felé. Kiemelném a program első hetében megismert egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtárát, ahol a mintaképét láthattam annak, hogyan kell étellel megtölteni egy megyei könyvtárát. Ők, azt hiszem, ékes bizonyítékai annak, hogy a következetes könyvtári menedzsment rendszeres munkájának milyen eredményei vannak. Meghatározó élmény marad az is, hogy az Országgyűlési Könyvtár irodáiban és raktáraiban láthattam egy nagy könyvtár belső szerkezetének működését. Itt a könyvfeldolgozás terén tapasztaltakat szívesen átmenelném az otthoni munkafolyamatba. Bár viccesen hangzik, de megnyugtatót, hogy a digitalizálás nem csak nekem szerez ős hajszálat... Nagyon jó tapasztalatnak tartom azt is, hogy a budapesti könyvtárak életébe nemcsak a hivatalos látogatásokon tekinthettünk be, hanem a könyvtárakból delegált tíz kollégával folyamatosan együtt voltunk a program öt hete alatt, és beszélgetéseink tették teljessé a bemutatott könyvtárakról alkotott képet.

Molnár Melinda – Mivel az élethosszig tartó tanulás híve vagyok, rendszeresen részt veszek könyvtáros találkozók, konferenciák, továbbképzéseken. Úgy gondolom, nagyon sokat lehet tanulni egy-egy tapasztalatsere alkalmával. Ennek a programnak sokat köszönhetek, mert már az is élmény volt számomra, hogy egy kis községi könyvtárból egyáltalán bekerültem a kiválasztott ösztöndíjasok sorába.

Ami a szakmai tapasztalatot illeti, a kecskeméti Katona József Könyvtárban tett látogatást emelném ki, lévén, hogy magam is próbálkozom olyan programok szervezésével, mint például baba-mama klub, bábcsoport és más olyan programok, amelyek közelebb hozzák a felhasználókat a könyvtárhoz. Sok inspiráló ötletet adott nekem a kecskeméti könyvtárban tett háromnapos látogatásunk. Új ötleteket adott a *Nagyinet*, a *KönyvtárMozsi*, amelyeket odahaza szeretnék én is beindítani. A *Gyógyító bocsok Műtsüek meg a macit!* programja, amelybe bekapcsolódhattunk, felhívta a figyelmem az egészséges életre való nevelés fontosságára. Úgy gondolom, ez olyan magával ragadó egészség-program, amely jelentősen hozzájárulhat a lakosság életminőségének megőrzéséhez, javításához. *A beszélő számítógéptől a sípoló zebraig* elnevezésű program szintén egyike lesz azoknak, amit odahaza betervezek, hiszen nagyon fontos, hogy az állampolgárok – köztük a fogyatékossgal élő emberek – számára adott legyen az esélyegyenlőség a társadalmi élet minden színterén, elsődlegesen meg a közszolgáltatást nyújtó intézményekben. Fontosnak tartom ezeket a dolgokat a jövő nemzedékek szemszögéből is. Összességében mindegyik könyvtárban láttam olyan dolgot, amit otthon idővel, lassan-lassan szeretnék én is megszervezni.

Nagy László – Bevallom, erre a kérdésre nehéz úgy válaszolnom, hogy nem egy hosszadalmas beszámolóba kezdek. Az elmúlt öt hét életem egyik legfontosabb szakaszává vált. A szakmai és a személyes élmények, illetve tapasztalatok tömkelegét sikerült begyűjtenem. Budapest és persze az egész ország szépségei között olyan szakmailag és emberileg kiemelkedő csoportba kerültem, ahol igazán úgy érzem, nem is választhattam volna jobb hivatást, mint a könyvtárosságot.

Nehéz lenne kiválasztani azt a programot, azokat a programokat, amelyek a leginkább tetszettek, így nem is teszem. Egyaránt lenyűgöztek a könyvtárak közötti hasonlóságok és különbségek, illetve a főváros kulturális élete, annak minden „fűszerével” együtt. Talán a legmeghatározóbb élményeim közé sorolható, amikor a pannonhalmi apátság könyvtárának látogatásakor a kezembe foghattam egy olyan levelet, amelyet maga gróf Széchenyi István írt alá. Ez egyszerre utazás a múltba, illetve a jövőbe is, hiszen még nagyon sokan megtehetik ugyanezt, hála a könyvtárosok és levéltárosok odaadó munkájának és szakértelmének. Az elsajátított ötletek közé tartozik a különböző könyvtárak informatikai osztályain látott módszerek és megoldások, amelyeket igyekszem majd otthon hasznosítani. Emellett, úgy érzem, szert tettem olyan személyes tapasztalatokra is, amelyek révén könnyebben meg fogom érteni a szakma rejtelmét, ami pályakezdőnek elengedhetetlen.

Osztroics Katalin – Idén a külhoni ösztöndíjasok mellett a budapesti nagy könyvtárból is kilenc delegált részt vehetett a programban, a szervezők ezzel is szélesítették a kört és a kapcsolatépítési lehetőségeket. Sűrű, intenzív program volt, és egy jó „hálózat” jött létre, nemcsak a határon túli kollégákkal, de a budapesti könyvtárosok bekapcsolásával is. Az ösztöndíjprogram számomra egy nagyszerű továbbképzés volt – ez jelenti az egyik meghatározó élményt. Fontos volt, hogy a jó gyakorlatokat testközelből láthattam, hasznos információkat, hasznosítható ötleteket kaptam, amelyekről a kollégáimnak mindenképp beszámolok. Szolgáltatási területen megvalósítható konkrét

ötleteket láthattam, a szakmán túl pedig örülök, hogy megismerkedhettem tizennyolc nyitott, érdeklődő könyvtárossal, és jó társasággal lehettem együtt. A vendéglátó könyvtárak munkatársait köszönet illeti azért, hogy a „kulisszáik mögé” betekinthettünk. Érdemes felsorolni azokat az intézményeket, amelyek bemutatták gyűjteményüket és működésüket, amelyek vendégül láttak bennünket: Országgyűlési Könyvtár, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtára, Kelenföldi Könyvtára, Márai Sándor Könyvtára, Ugocsa utcai Könyvtára, Központi Piarista Könyvtár, Pannonhalmi Apátság Könyvtára, Országos Széchényi Könyvtár, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Országos Idegennyelvű Könyvtár, Budapesti Corvinus Egyetem Könyvtára, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Könyvtára, Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti levéltára, MTA Könyvtár és Információs Központ, ELTE Egyetemi Könyvtár, kecskeméti Katona József Könyvtár és az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár. A szervezéssel, az egész program lebonyolításával Villám Judit, Maltsik Balázs és Redl Károly foglalkoztak, ők voltak a vezetőink, akik végigkísérték a programot. Köszönjük nekik a sok munkát!

Sári Zsófia – Felejthetetlen élmény volt az Országházban tett séta és a gyakori ott-tartózkodás, Hasznos volt más könyvtárak munkafolyamataiba, működésébe betekintést nyerni, ezzel együtt megdöbbentő volt hallani, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára is milyen kihívásokkal küzd. A határon túli falusi könyvtárak munkatársai hihetetlen energiával és hivatástudattal rendelkeznek, ezt érdemes eltanulni tőlük. Egyvalami biztosan összeköt bennünket: mindannyiunk könyvtára – hol súlyosabban, hol kevésbé – nehézségekkel küzd, amelyek ellen néha a legjobb szándékkal sem lehet tenni. Ugyanakkor olvasói körünket nem csak megtartanunk, bővítenünk is kell, és a lehető legjobb tudásunk, képességünk szerint kiszolgálni őket, hogy a lehető legkevesebbet érezzenek a nehézségeinkből. A könyvtárosságot nem elég munkának tekinteni; ahhoz, hogy a legjobb színvonalon teljesítsünk, valóban hivatásnak kell éreznünk.

Sutócki Kinga – Legmeghatározóbb élményem az új személyes, emberi kapcsolatok kialakítása volt. Nagy megtiszteltetés volt a számomra, hogy több hetet tölthettem a Parlament épületében, és betekinhettem az ott folyó munkába, megismerve az Országgyűlési Könyvtár, az Országgyűlési Múzeum, valamint a Közönségszolgálati Iroda és a Képviselői Információs Szolgálat működését.

A Parlamenten kívül zajlott programok is nagyon sokszíneűek és tartalmasak voltak. Ezek közül kettőt emelnék ki. Az egyik meghatározó élményt számomra az Országos Könyvtári Napok keretében a kecskeméti Katona József Könyvtárban eltöltött néhány nap jelentette. Kecskeméten nemcsak szóban hallottunk a már jól működő ötletekről, hanem mi is résztvevői lehettünk az olvasóknak kínált programoknak. A másik a Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtárában és Levéltárában tett látogatásunk volt. Sok jó ötletet – például tréningek, *Foglaljon könyvtárost!*, konzultációs szoba, babzsákok – lestem el a gyakorlatukból.

Tamási Csilla – Nagyon sok élményben volt részem az itt töltött idő alatt. Kezdeném azzal, hogy ahányszor beléptem az Országházba, annyiszor ejtett ámulatba az épület szépsége. Belegondoltam abba, milyen nagy dolog az, hogy nekem ide szabad bejárásom van. És olyan részeit is megcsodálhattam, amelyek a hagyományos turistaútvonalakon kívül esnek. Nagyon sok könyvtár működésébe kaptam betekintést, amivel bővültek az ismereteim. Mindenütt nagy szeretettel fogadtak bennünket, megmutatták

kincseiket, megosztották velünk pozitív és negatív tapasztalataikat, ami azért volt jó, mert így sokunkban megfogalmazódott, hogy bizonyos problémáinkkal nem vagyunk egyedül, van akihez fordulni, van, akivel megbeszélni ezeket. Kapcsolatok alakultak ki, amelyeket a jövőben könyvtáraink javára használhatunk.

Személyes okok miatt különleges és felemelő élmény volt számomra az, hogy a Pirarista Rend Magyar Tartományának Központi Könyvtárában kezemben tarthattam II. Rákóczi Ferenc kis ábécéskönyvét, amelyben láthattam, hogy a jövődöbéli fejedelem hogyan gyakorolgatta az aláírását. Köszönöm, hogy ezt lehetővé tette kedves kolléganőm, Osztrozics Katalin és Baranya Péter könyvtárvezető. Szakmától függetlenül kis csapatunk nyitottsága, barátságossága ragadott meg. Idegenként érkezünk Budapestre, de úgy érzem, nagyon hamar megtaláltuk a közös hangot. Kialakultak közöttünk olyan őszinte beszélgetések, amelyeknek köszönhetően barátokként távoztunk.

Vári Katalin – Ez az öt hét, amelyet Magyarországon tölthettem, élményekben dús és szakmai tapasztalatokban gazdag volt. Legelőször, amikor beléptem a Parlament épületébe, az valami elképesztő élmény volt! Aztán felvezettek az Országgyűlési Könyvtárba, és következett a második ámulatom, mert ilyen gyönyörű könyvtárat eddig még nem láttam. Ami a munkámhoz legnagyobb segítségül szolgál, az a háromnapos kecskeméti látogatásunk volt a Katona József Könyvtárban. Itt különböző programokba kapcsolódhattunk be. Számomra a gyerekprogramok voltak azok, amelyeket hazatérve otthon én is szeretnék megszervezni. Fontos még, hogy odaát sem maradok segítség nélkül, hiszen a kollégák felajánlották a segítségüket, így kapcsolatban maradunk ezután is. Még egy könyvtári tapasztalat fontosságát emelném ki. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban két napon át bekapcsolódhattam a munkába, nagy öröm volt ilyen szép környezetben, ilyen szép könyvek között gyarapítani a tudásom elméletben és gyakorlatban. Az itt szerzett tapasztalatokat nagy lelkesedéssel viszem magammal. Hálás vagyok azért, hogy itt lehettem, részt vehettem az ösztöndíjprogramban, és szakmai feltöltődésemnek köszönhetően otthon újult erővel látok munkához. Igyekszem minden itt szerzett tapasztalatomat kamatoztatni. E programnak köszönhetem azt is, hogy számos könyvtáros kollégát ismerhettem meg, akikkel tartani fogom a kapcsolatot.

Vuković Ildikó – Számomra hatalmas megtiszteltetés volt, hogy részt vehettem az Országgyűlési Könyvtár által meghirdetett pályázaton. Az itt eltöltött öt hét alatt gazdagabb lettem. Rengeteg információt, ötletet kaptam, tapasztalatot cseréltem. Számos olyan új módszert és programot láthattam, amelyet odahaza is hasznosítani tudok, örömmel viszem ezeket az élményeimet haza a könyvtáramba. Fontosnak tartom, hogy a könyvtárat közösségi helyé tegyük, és hogy élet és dinamizmus legyen benne. Ahhoz, hogy ezt meg tudjuk valósítani, dolgozni kell, programokra és rendezvényekre van szükség. Ebben kaptam segítséget az itt eltöltött idő alatt. Rendkívül hasznos volt, hogy részt vehettünk az Országos Könyvtári Napokon. Én a csoportommal Kecskemétre utaztam, a Katona József Könyvtárba, ahol olyan ötleteket kaptam, amiket mindenképp meg fogok valósítani otthon. Hatalmas élmény volt öt hédig Budapesten élni, különböző országokból érkezett embereket megismerni, akikkel sikerült igazi barátságot kötni, kapcsolatokat kialakítani. A program által olyan helyekre juthattam el, amelyek szakmai szempontból nagyon fontosak nekem. *A könyvtár, ami összeköt egy új világot nyitott ki előttem.*

– Könyvtárról manapság aligha folyhat úgy beszélgetés, hogy szóba ne kerülne a könyvtárak feladatainak, hivatásának XXI. századi paradigmaváltása, amit durva leegyszerősítéssel a hagyományos könyvgyűjtemények és a digitális-virtuális világ dilemmájaként írhatunk le. E változásoknak, választásoknak számos következménye van a könyvtárosokra nézve – a műveltségesszémény módosulásától kezdve a szolgáltatásban alkalmazott technológiák, eljárások kérdéseiig. Önök szerint milyen lesz a jövő könyvtára, és milyen szerepe lesz a könyvtárnak a XXI. század emberének életében?

Balogh András – Mindaz a technikai fejlődés, amin a könyvtár is átesett, nem öncélú, hanem a magyarság kulturális fennmaradásának elengedhetetlen feltétele. Nem lehetőségről van szó tehát, hanem kritériumról, amikor a digitalizáció és a hálózati társadalom eszményeit és vívmányait a nemzeti politika kultúrpolitikai dimenziójává tesszük. Könyvtári kontextusban értelmezve a dekonstrukció „ideológiáját”, világosabban láthatjuk, hogy mind a valóságos, mind a virtuális könyvtár valósága egymást kiegészítve járul hozzá az összmagyarság szellemi, közjogi egyesítéséhez. A jövő könyvtára már itt van, itt él velünk, bizonyos értelemben a mai hálózati ember létmódjaként írható le. Használjuk fel e lehetőségeket a magyarság kulturális lehetőségeinek kiterjesztésére! Ezen felül mindig szükség lesz a könyvtáros személyes, elkötelezett, szociálisan is érzékeny dimenzióira, és magára a könyvtárra, hogy információkeresési feladatát személyre szabva tudjuk teljesíteni.

Bognár Noémi Erika – A könyvtáraknak továbbra is lépést kell tartaniuk a technika fejlődésével ahhoz, hogy a XXI. századi ember életében fontos szerepük lehessen. Egyre mobilabbnak kell lenniük, továbbá különböző szerepeket szükséges felvállalniuk, más-más célcsoportot megszólítva. Véleményem szerint nagyon fontos, hogy mi könyvtárosok továbbra is minél hatékonyabban tudassuk az olvasókkal, hogy mindenben tudjuk segíteni őket, hogy milyen sokszínű szolgáltatásokat tudunk nyújtani számukra.

Bolya Dudás Anita – A könyvtáros és az informatikus szakma milyenségét a társadalomban zajló folyamatok, trendek a továbbiakban is befolyásolják. A technológia gyorsabb tempóban fejlődik, mint ahogy azt az emberek ki tudnák használni. A mai világban az ismeretek menedzsmentjéről beszélünk, a könyvtárosnak pedig – ha lépést kíván tartani a korrallal – ezt ildomos elsajátítania. Az elkövetkező időszakban a könyvtárak fő feladata a szolgáltatásaik fejlesztése lesz. Miközben a könyvtárak veszítenek információs piaci erőfölényükből, megtartják azt az értéket, amit senki más nem tud adni. Ők a legnagyobb szakértői a szépirodalomnak, a könyv és a szerző széles nyilvánosság közelébe helyezőinek.

Könyvtáraink tevékenységét illetően napjainkban a legfontosabb tényezők közé tartozik a digitalizálás, az e-könyv olvasók megjelenése, a multikulturalizmus, a szociális háttérű társadalmi egyenlőtlenség, a pénzhiány, az olyan permanens változások, amelyekkel a könyvtárnak szembe kell néznie. A könyvtárak működését helyi szinten kell optimalizálni. A könyvtárosok alacsony számára tekintettel, külföldi jó példákra hagyatkozva, önkéntesek bevonására is sor kerülhet. Elemzések és kutatások nélkül a változások eredménye nem lesz hatékony. A változtatások érdekében tehát releváns információkra van szükség. Az adott könyvtár „minőségi bizonyítványa” nemcsak a szolgáltatást, de a könyvtáros szakmai tudását is jelzi. Minden igyekezet időpocsékolás, ha a könyvtári vezetés stílusa, maga a könyvtármenedzsment nem változik. Amennyiben növelni szeretnénk a könyvtárak látogatottságát, különösen fontos feladat a szolgáltatások propagálása. Az emberek tudomására kell hozni, hogy vagyunk és vannak szolgáltatásaink. Francis Simon fizikus azt állítja, hogy három típusú könyvtáros van: az, aki új dolgokat csinál; az, aki nézi, hogy

mások új dolgokat csinálnak; és az, aki csodálkozik, hogy mi történik, és ők lehetnek majd megszűntetve...

Farkas Fruzsina Éva – A könyvtár jelen marad a XXI. századi ember életében, csupán a szolgáltatásai változnak. Hasonlóképpen ahogy a megőrző funkció is fokozatosan átalakul megőrzéssé és szolgáltatássá, a mai könyvtárak feladatai is kibővülnek. Lépést kell tartani az olvasók távhasználati igényeivel, a nagyon különböző dokumentumtípusok megjelenésével. A mai napig érzékeljük, hogy ha nem is hagyományos könyvtárhasználóként, mégis, fizikailag is jelen vannak az olvasók a könyvtárakban, és igényük van a könyvtárosok munkájára. Különböző területeken más-más tempóban haladhat a fejlődés. Egy kevesebb, mint ötszáz lakosú településen más szolgáltatásra van igény, mint egy fővárosi egyetem campusának könyvtárában. Más a közönség, más feladatok várnak a könyvtárosra. Emiatt sem lehet azt mondani, hogy a könyvtáraknak nincs létjogosultsága. Mindenképpen van, csak éppen a felhasználói igényekkel kell lépést tartanunk.

Horváth Balázs – Először is a könyvtárak a XXI. században is fontos vagy talán a mainál még fontosabb szerepet fognak betölteni a társadalom életében. Ma a könyvtárak már nem egyszerűen az „olvasás fellegvárai”, hanem egyre inkább olyan kulturális központok, amelyek minden ember számára kínálnak valamilyen művelődési, kikapcsolódási lehetőséget. Másodszor a manapság egyre népszerűbb digitalizálás, habár mind nagyobb teret nyer, úgy gondolom, nem szoríthatja ki a hagyományos könyvtári struktúrát. Ezzel párhuzamosan azt is hangsúlyozni kell, hogy mindig szükség lesz a könyvtáros szakértelmére és tudására, hiszen az elektronikus adatbázisok valóban hasznosak, ám csak akkor, ha a felhasználók számára „kéznél lesznek” a használatukhoz szükséges szakemberek is. Harmadszor meg kell említeni a könyv és az e-book közötti dilemmát, ami szorosan kapcsolódik e kérdéshez. Ebben az esetben is azt gondolom, hogy bár az e-book rendkívül vonzó a praktikusság szempontjából, én személy szerint sokkal jobban kedvelem a papír alapú, ténylegesen kézzel fogható, lapozható kiadványokat, amelyek forgatása merőben más élményt nyújt, mint az e-book olvasó. Természetesen ebbe a kérdésbe a piac jelentős mértékben bele fog szólni, de alapvetően a XXI. század könyvtáraiban ugyanúgy jelen lesz a könyv és a könyvtáros, mint ma.

Huszka Márta – A XXI. század könyvtárainak, ha meg akarják tartani olvasóikat, lépést kell tartaniuk a kor kihívásaival. A könyvtárakban alkalmazott modern eszközök, digitális, virtuális dokumentumok, elektronikus adatbázisok már mindennapos dolognak számítanak. A XX. század végén, a XXI. század elején a számítástechnikai eszközök egyre nagyobb teret nyernek az ismeretátadásban, de nem értek egyet azzal, hogy a nyomtatott könyvek és folyóiratok, velük együtt pedig a könyvtárak végnapjaikat élik. Ezt a véleményem erősítette meg, amikor az ösztöndíjprogram során a különböző könyvtárakat végigjártuk, és a modern technológiák hatalmas tárházával találkoztunk egy-egy intézményben. A mai kor olvasóinak elvárásai és igényei a könyvtárral szemben kétségkívül megváltoztak, de a könyvtár továbbra is az a hely, ahol az információ rendszerezve várja az olvasót. Azt, hogy azt a bizonyos információt milyen jellegű hordozón találja meg, nagyban befolyásolja a technológiai fejlettség. Ilyen tekintetben a könyvtár szerepe mit sem fog változni, hiszen továbbra is az információk tára lesz, ahol rátermett, hozzáértő könyvtáros segíti majd az ismeretszerzésben.

Ilácsa Szabina – Én úgy látom, hogy a digitális világ ugyan átalakítja a könyvtárat, de a létét nem veszélyezteti. A távszolgáltatások megjelenése nagymértékben átalakította

az emberek könyvtárhasználati szokásait. Ma van egy olyan aktív könyvtárhasználó réteg, amely ugyan rendszeresen használja a könyvtár szolgáltatásait, de ritkán vagy egyáltalán nem jár be a könyvtár épületébe. Véleményem szerint a távszolgáltatások fejlesztésével e könyvtárhasználók száma növekedni fog. Ezzel „ellentétben” a könyvtár közösségi tér funkciója is erősödik, a rendezvények fontossága hangsúlyosabbá válik. Van és lesz is igény színvonalas kulturális programokra.

Isztray Simon – A „jövő könyvtára” véleményem szerint már a jelen könyvtára, amennyiben a jelen könyvtárban az elektronikus információátadás ugyanolyan fontos szerepet játszik, mint a hagyományos könyv vagy folyóirat. Ezzel kapcsolatban két kérdés fogalmazódott meg bennem. Vajon a jelen könyvtára mennyiben és milyen módon lesz képes hely maradni? Ezzel utalok Marc Augé szociológus *nem-hely* fogalmára is, amellyel korunkat jellemzi. Ezzel olyan terekre utal, ahol soha nem érezzük otthon magunkat, amelyen csak áthaladunk. Ilyen például egy aluljáró vagy egy pályaudvar. A könyvtár szerintem ma megteheti, hogy ilyen nem-helyé alakul, valamiféle szolgáltató központtá. A másik, szerintem kulturálisan termékeny lehetőség, ha közösségi helyként alakítja ki önmagát, amelynek saját arculata, szimbolikája, helyi vagy sajátos funkciója van. A másik kérdés, hogy vajon mennyiben változik meg az olvasás jelentősége napjainkban? Erre a válaszom az, hogy a könyvtárnak érdemes megújítania azt a hagyományt, amely szerint *az olvasás az értelemkeresés kalandja*. Az olvasás az értés, az értelmezés kísérlete, és ez nem szűkíthető le a könyv, a szöveg olvasására. Az ember mindenekelőtt a környező világot, illetve a másik embert akarja megérteni, ha úgy tetszik, „olvasni”. Az olvasás akkor valódi olvasás, ha „sorok közötti olvasás”, vagyis ha elmélyült és átfogó lesz. De ezt nem valamiféle előre kiszámított pályán teszi, soha nem A-tól B-ig halad, hanem ugrásokkal, kerülőkkel, vargabetűkkel. Ezért az olvasás mindig kaland, ha úgy tetszik, „archaikus” tevékenység. Egyik legfontosabb egyetemi tanárom, Poszler György a halála előtti utolsó interjújában említette, hogy komoly stúdiumok után szeretné újra elolvasni a *Bórbarisnyát*. Ezzel talán arra utalt, hogy vissza akar térni az olvasás eredeti kalandjához, amit gyermekkorában tapasztalt meg. Remélem, ez a tapasztalat valamilyen formában a jövő generációk életének része marad.

Kovács Emese – A rohanóan gyorsuló és fejlődő világ újabbnál újabb kihívások elé állítja a könyvtárakat. Ha egy jól működő könyvtárban szeretnék dolgozni, akkor keresni kell azokat az új utakat, amelyek a szolgáltatások területén nemcsak a hagyományos könyvtári funkciókat modernizálják, hanem új szolgáltatásokat is megpróbálnak a könyvtár falai közé vinni. A technikai fejlődés világméretű elterjedéséhez próbálnak alkalmazkodni a könyvtárak is. A könyvtárakban a kézzel írt katalógusokat felváltották az elektronikus katalógusok, valamint minden dokumentumot próbálnak digitalizálni. Ez a továbbiakban sem fog változni. Ha életben akarjuk tartani a könyvtárakat, haladnunk kell a korral, ami azt jelenti, hogy a bútorokat és az egyéb berendezési tárgyakat folyamatosan korszerűsíteni kell, de emellett önkiszolgáló kölcsönzést és visszavételt is biztosítanunk kell az olvasók számára. Ezek az automaták könnyen és gyorsan kezelhetőek, és a rohanó világ kulcsfontosságú eszközei lesznek. Sok cikk szól arról, hogy a nyomtatott könyvek zsugorodó használata ahhoz fog vezetni, hogy eltűnnek a papír alapú könyvek. Véleményem szerint, valamint a most látottak, tapasztaltak alapján azt mondhatom, hogy a papír könyv nem megy ki a divatból, és aki igazán elmélyülten akar olvasni, az könyvet vesz a kezébe.

Laczkó Katalin – A digitális robbanás ma már mindre hatással van, így nyilván a könyvtáraknak is lépést kell tartaniuk az internetes világ és az információs technológia folyamatos fejlődésével. Először is figyelembe kell vennünk, hogy ma már olvasni bárki bárhol tud. Tehát az olvasás lehetősége, mint szolgáltatás, ma már nem jelent kiváltságot a könyvtár számára. A piacon lassan átveszik a vezető szerepet a digitális dokumentumok, az elektronikus könyvek és az online adatbázisok. Így a könyvtáraknak nincs más választása, mint ablakot nyitni a digitális világ felé. Ezzel párhuzamosan a könyvtár fontos teendője a régi, papír alapú dokumentumok digitalizálása is, hiszen az értékmentésen túl az információhoz való hozzáférést is folyamatosan biztosítanunk kell.

Nincsenek utópisztikus elképzeléseim a jövő könyvtárát illetően. Szerintem egyaránt megférnek majd egymás mellett a hagyományos és a digitális dokumentumok. A könyvtáraknak közösségteremtő és megtartó erejük van, és véleményem szerint a XXI. században sem kell ennek másképp lennie.

László Lóránt – Mivel egy muzeális gyűjteményből jövök, elsőre megválaszolatatlannak tűnik a kérdés. Azonban rögtön segítségül jön az a tény, hogy alapfunkciónk szerint, azaz könyvtári szolgáltatásunk mellett múzeum is vagyunk, ahol megmutathatjuk az érdeklődőknek az írott és nyomtatott könyvkultúra valamennyi szegmensét. Ez sokat segít nekünk, ugyanakkor nap mint nap megéljük, mekkora hátrány, hogy fiatal látogatóinknak nem tudunk olyan eszközt nyújtani, amely érdekesebbé, könnyebben érthetőbbé tenné számukra a látottakat. Szembesülnünk kell azzal, hogy a más településről érkező múzeumi látogatók száma is némileg csökkent az elmúlt évtizedben. Azonban a helyi magyar közösségben a népszerűségünk töretlen, és ehhez nagyban hozzájárulnak a könyvtár falain belül zajló, a könyv köré épülő más tevékenységeink. Mindenki számára elkerülhetetlen, hogy a saját közössége igényei szerint alakítsa a könyvtár „mellékszolgáltatásait”, amelyek esetenként vagy a jövőben a könyvtár fő funkcióját és forgalmát is jelenthetik. A jövő olvasója nem a könyvért fog bemenni a könyvtárba, de azzal a kezében kell, hogy kijöjjön. A digitális technológia minden szegmensét a könyv köré kell építeni, azaz a tablet és más kütyük kell, hogy elvezessék az olvasót a könyvhöz. Személy szerint azt gondolom, hogy ma a könyv és még inkább a könyvtár válságát éljük bizonyos értelemben, bár az e mellett szóló érvekkel szemben ugyanannyit lehet fölhozni. Mégis azt gondolom, hogy a könyvnek és a könyvtárnak meglesz a reneszánsza. Lássuk be, a ma minden csapból folyó, de méltán napi szintű problémává emelkedett környezetvédelem nem áll a könyvkultúra oldalán, könnyen meglehet, ha évszázados távlatról beszélünk, a papír alapú nyomtatás egyszerűen elévül, luxus lesz. Így a könyvtárnak csak akkor marad esélye, ha egyszerre több lábón áll.

Molnár Melinda – *„Egy könyvtárat nem a könyvek, hanem az emberek perzsdítik fel”* – mondta Eppo van Nispen tot Sevenaer, annak a hollandiai Delftben működő könyvtárnak az igazgatója, amelyet gyakran emlegetnek a szakma modelljeként. Ahogy a világ fejlődik, úgy kell fejlődnie a könyvtárnak, és ezen belül a könyvtárosnak: új technológiák, új nemzedékek, új és modern könyvtárak. Úgy gondolom, a jövő könyvtárának meg kell találnia azt a középutat, amely összeköti a klasszikus és a modern tevékenységeket, funkciókat. Ez lehet például az, hogy a könyvtárra, mint a találkozás és a véleménycsere helyszínére tekintünk, ezáltal alkalmazkodunk az új nemzedékek elvárásaihoz is, hogy megálljuk a versenyt az internettel és az azon fellelhető tartalommal. A könyvtárnak magába kell olvasztania az új technológiákat, hogy ellensúlyozza az internetre feltöltött információ

könnyű hozzáférhetőségét vagy az elektronikus könyvek hasznosságát. Olyan emberköz-pontú helyé kell lennie a jövőben, ahová nemcsak a könyvekért jönnek be az olvasók, hisz' azokat otthon is elolvashatják online, hanem ahol kommunikatív, barátságos, segítőkész, odafigyelő közösséget találnak, gyógyírt, tanácsadást a személyes gondjaik, örömeik megéléséhez. Szerintem a jövő könyvtárában lennie kell egy csendes teremnek az olvasáshoz, de lennie kell egy olyan teremnek is, ahol elérhetőek az új kommunikációs eszközök, ahol lehet beszélgetni, véleményt cserélni és felhőtlenül játszani is. Emellett digitális adatok és fényképek tárházává kell válnia, hogy nyitottabb legyen a világ felé, és hogy a világ bármely részéről elérhető legyen. A könyvtárosnak pedig egyfajta segítőtve, útmutató egyénné kell átalakulnia, aki éppen úgy ajánlja a világhálón elérhető forrásokat, mint a valódi könyveket. Nagy feladat áll mindannyiunk előtt ilyen tekintetben. De hiszek abban, hogy a könyvtár túléli az internetet, ahogyan a könyv is ellenáll elektronikus párjának, bár a virtuális lehetőségek jóval nagyobbak és szerteágzóbbak. A könyvtár viszont továbbra is „*a valóság és egyfajta szociális tapasztalatszerzés érzetét*” ajánlja.

Nagy László – A könyvtárak évezredes fennállásuk óta azt a célt szolgálják, hogy mindenkinek biztosítsák a lehetőséget a tudás elsajátítására, felhasználására és majd továbbadására. Ez a funkció nem változott. A technológiai változásokra nem úgy kell tekintenuünk, mint akadályozó tényezőkre. A munkánkat valóban megváltoztató, de hatékonyabbá és eddig soha nem látott tömegek által elérhetővé tevő megoldások miért sodornának veszélybe minket? Amikor egy olvasó, felhasználó bejön hozzánk, a mi feladatunk ugyanaz, mint negyven évvel ezelőtt: megszerezett és megbízható információt átadni a lehető leggyorsabban és leghatékonyabb módon. Hiszek benne, hogy az internet és a könyvtár, illetve a technika és a könyvtáros nem egymás riválisa, hanem komplementere. Magunknak kell megváltoznunk, hogy megértsük ezt. Véleményem szerint biztosítani fogjuk a könyvtár-olvasó kapcsolatot a jövőben is, ahogy ma vagy a múltban. A könyvtár szó nem épületet jelöl, hanem egy biztos pontot, legyen az a pont virtuális vagy valóságos.

Ostrozics Katalin – Úgy gondolom, alkalmazkodó képessége révén a szakma és az intézmények képesek lesznek a kor követelményeinek megfelelni, így a XXI. század emberének életében is helye lesz a könyvtárnak és a könyvtárosnak is.

Sutócki Kinga – Szerintem a könyvtárak létjogosultsága nem kérdőjelezhető meg, de nem felejthetjük el, hogy átalakul a könyvtár szerepe. Változnak a tanulói, felhasználói szokások, megjelennek a helyettesítő termékek is, és ezek mindegyike gyors reagálásra kényszerítik a könyvtárakat. Nem csak klasszikus könyvtári feladatokat kell ellátni, nyitni kell, szolgáltató és közösségi térré kell válni egyben. Előtérbe került az információhoz való gyors hozzáférés igénye, a tartalmak online elérésének biztosítása, a 24 órás szolgáltatások kialakítása, a mobil eszközökre való optimalizálás fontossága. Ma elvárás, hogy a könyvtár folyamatosan mérje a felhasználók igényeit, figyelje az olvasói szokásokat, és szolgáltatásait igyekezzen ezekhez igazítani. Meg kell találni az egyensúlyt a papír alapú és a digitális világ között, hiszen értékeink megőrzésében felhasználhatóak a modern technika eszközei.

Tamási Csilla – Szerintem a jövő könyvtárában békésen meg kell férnie a hagyományos könyvgyűjteményeknek és az egyre jobban terjedő elektronikai eszközöknek, amelyekkel információszerzés céljára használnak. Nagyon fontosnak tartom azt, hogy az az olvasó, aki egy könyvtárba belép, találja magát szembe a polcokon elhelyezett könyvekkel,

amelyeket kézbe lehet venni, lapozgatni lehet, az illatukat is magába szívhatja. Ugyanakkor a jövő könyvtára az elektronikus adatbázisokhoz való hozzáférést is kell, hogy biztosítsa, lehetővé téve az online kiadványok elérését is. A könyvtárnak olyan közösségi térré kell válnia, ahol az információ elérésének minden formája biztosított.

Vári Katalin – A XXI. század könyvtára a technika irányába indult el, ezzel az iránnyal lépést kell tartani. Mivel a könyvtár mindig is a tudás központjában állt, ma már nem elég a hagyományos funkciókat ellátni, többfunkciós könyvtárrá kell alakulni, ahol az információk megfelelnek az olvasók igényeinek. Szerintem könyvtárosra mindig szükség lesz, mert valamit a technika sem tud átadni, ez pedig a személyes kapcsolat, amelyre – nagyon remélem – az embereknek mindig szükségük lesz.

Vuković Ildikó – A XXI. század könyvtárának mindenképp több síkon kell élnie. Virtuális információs központtá kell, hogy alakuljon, mivel a digitális írástudás már az alapkultúra részévé vált. Mindezek mellett meg kell, hogy maradjon olvasóbarát könyvtárnak is. A könyvtárosoknak minden alkalmat meg kell ragadniuk, hogy a hagyományos értelemben vett olvasás ne vesszen el. A fiatal generációkkal meg kell szerettetni az olvasást, meg kell mutatni nekik az utat a könyvek világába, hogy fel tudják fedezni az ott rejlő titkokat. Fontos, hogy a könyvtár ne a magányos ember, hanem a közösség helye legyen, ahová szívesen tér be a fiatalabb és az idősebb generáció is. Arra kell törekedni, hogy minden korosztály megtalálja a kedvére való programokat. A könyvtárnak mentesvárként kell szolgálnia annak, akinek szüksége van rá. Barátságot, szeretetet, törődést, és ha kell, otthont is tudjon jelenteni.

– Köszönjük szépen a válaszokat! És mindenkinek, idehaza és odahaza is valódi szakmai sikereket kívánunk!

(A körinterjú 2015 decemberében készült Budapesten)

ÚJ KÖNYVTÁR ÉPÜL MAKÓN

Makovecz Imre terveinek felhasználásával új, kétszintes könyvtár épül Makón.

A 2,5 milliárd forint értékű beruházás a József Attila Városi Könyvtár jelenlegi helyén valósul meg. Az 1600 négyzetméteres alapterületű, akadálymentes könyvtár

földszintjén kap helyet a 80.000 kötetes felnőtt részleg, az emeleten

a 15.000 kötetes gyermekkönyvtár. Az új könyvtár látványtervei a

makohirado.hu/galeria/2016/21/makovecz-konyvtar-tervei

webhelyen tekinthetők meg.

Mit olvastunk 2015-ben?

Miközben a nyomtatott könyvek vásárlásának statisztikái egyre kedvezőtlenebbek, ezzel párhuzamosan a könyvtárhasználók száma is csökken. Az kereskedelmi adatok azt jelzik, hogy az elektronikus könyvek eladása stagnál, és az eladott e-könyv olvasók száma sem emelkedik. Néhány projekt – amely a nyomtatott könyvek digitalizálását szorgalmazza – pedig lassan halad előre.

Az internet és az azon elérhető szórakoztató képes-filmes tartalmak előretörésével magyarázható általában az olvasás iránti lanyhuló kedv. Ehhez az is hozzájárul, hogy néhány kevésbé legális filmes oldal is működik, ahonnan minimális vagy teljesen ingyenes letöltési lehetőségeket biztosítanak. A könyvek előállítására viszont egyre drágább, és nem is minden esetben kifizetődő. (Hall, 2008)

A könyvtárak népszerűsítése és a modern könyvtárpedagógia új lendületet adhat az olvasás iránti érdeklődés felkeltésének. (Dömsödy, 2011) Vannak természetesen olyan könyvtári szolgáltatások is, amelyek nem kifejezetten az olvasást szolgálják, például a számítógép és a világháló elérésének biztosítása.

A könyvtárak kihasználtsága a könyvek vásárlásának visszaszorulásával nem növekszik. Pedig sok helyi könyvtár és országosan működő hálózat is képes gyarapítani gyűjteményét. Általában elmondható, hogy a bolti könyvvásárlások legtöbbször a szórakoztató irodalomra koncentrálnak – a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete által publikált adatok alapján. A kiadók és könyvesboltok rendszeresen tesznek közzé eladási statisztikákat a legkeresettebb könyvekről, mintegy tájékozódást nyújtva a tanácstalan vásárlóknak és az olvasóközönségnek. Ezzel persze a könyvtárak kezelőit is orientálják valamilyen formában, akik maguk is végeznek ad hoc jellegű igényfelméréseket. De vajon milyen könyveket olvasnak az emberek a közkönyvtárakból kikölcsönözve? Melyik a legnépszerűbb könyv, író?

Vizsgálatunkba egy budapesti peremkerület könyvtárának elektronikus kölcsönzési adatait használtuk fel arra, hogy érdekességképpen bemutassuk és röviden elemezzük, milyen könyvek illetve mely írók vonzzák az olvasóközönséget. Mindez természetesen csak egy kiválasztott intézmény adatait jelenti. Az így összeállított statisztikák természetesen függenek az adott könyvtár ellátottságától. Az egyes táblázatokban sorba rende-

zett eredmények pedig az adott könyv megtalálható darabszámától, valamint az írónak a könyvtárban kölcsönözhető egyéb műveinek a számától is.

Az olvasói statisztika

Az adatok közlésénél egész számokra kerekítettük a százalékos értékeket, ezért 1 százalékos eltérések lehetségesek.

A beiratkozott olvasók száma 2015-ben 312 fő volt a vizsgált könyvtárban, ez öt év óta egyértelműen csökkenő tendenciát mutat. 2010-ben 417, egy évvel később 400, míg 2012-ben 380 olvasója volt az intézménynek. Szintén egy évvel később már csak 373, 2014-ben 321-en váltottak tagságot. Az adatok alapján a 312 főből a nők száma 187 volt (60%), a férfiaké 125 (40%). Az olvasók átlagéletkora 55,7 év volt, a legfiatalabb beiratkozott 10, a legidősebb 84 éves múlt.

Egész évre 185-en (59%) váltottak olvasójegyet, féléves időszakra 63-an (20%), 64 (21%) további személy pedig negyedévre iratkozott be. Diákigazolvánnyal 56 fő (18%), nyugdíjas kedvezménnyel 108-an (35%) rendelkeztek a statisztika szerint, a fennmaradó 148 fő (47%) teljes áron váltotta meg a jegyét.

A legolvasottabb művek és szerzők

A legolvasottabb szerzők közé azok kerültek be, akiknek a legtöbb könyvét kölcsönözték ki a vizsgált könyvtárban. (1. sz. táblázat)

Sorszám	Legolvasottabb szerzők
1.	Ken Follett
2.	Robin Cook
3.	Agatha Christie
4.	Dan Brown
5.	Vavyan Fable
6.	Erika Mitchell James
7.	Stephenie Meyer
8.	Stephen King
9.	Danielle Steel
10.	Joanne Kathleen Rowling

1. sz. táblázat: Legolvasottabb szerzők

Az első három helyen ma már szinte „klasszikusnak” számító szerzők állnak, akiknek a műveit mindig is keresik az olvasók. A krimi és kalandregények műfaját képviseli a negyedik helyezett Dan Brown, mint kortárs író talán a megfilmesített műveinek hatására is népszerű. Az évek óta kedvelt szerzők közé sorolhatjuk a többi író is. Köztük Rowling a *Harry Potter* sorozat írója az egyetlen, aki gyerekkönyvekkel lett népszerű. Igazán modern író, mind a kiadott könyveit, mind pedig a témáját illetően talán csak E. L. James, bár a többi szerző is nagy sikernek örvend.

A legolvasottabb könyvek (2. sz. táblázat) első tíz helyén található átfedés az előbbi listával.

Sorszám	Legolvasottabb könyvek
1.	Harry Potter és a Félvér Herceg (J. K. Rowling)
2.	Kóma (Robin Cook)
3.	Bridget Jones naplója (Helen Fielding)
4.	Családom és egyéb állatfajták (Gerald Durrell)
5.	Hóember (Jo Nesbo)
6.	November lánya (Fejős Éva)
7.	Kékszakáll (Kurt Vonnegut)
8.	Az alkimista (Paulo Coelho)
9.	Királyi fortély (Steve Berry)
10.	Egri csillagok (Gárdonyi Géza)

2. sz. táblázat: Legolvasottabb könyvek

Az első két helyen egy Rowling- és egy Cook-könyv áll, ezt követi két könnyed műfajú írás, majd egy XXI. századi krimi. A hatodik és tizedik helyen egy-egy magyar, ez utóbbi valószínűleg kötelező olvasmányként került fel a listára. Az utolsó előtti egy kalandregényeiről híres író könyve, feltehetően változatos izgalmakat ígérve került ebbe a pozícióba. Előtte azonban két „valódi szépíró” munkái szerepelnek.

A leginkább kedvelt magyar szerzőkről (3. sz. táblázat) külön listát is készítettünk, ahol az első öt helyet az irodalom tankönyvekből ismert szerzők foglalják el.

Sorszám	Legolvasottabb magyar szerzők
1.	Gárdonyi Géza
2.	Móricz Zsigmond
3.	Petőfi Sándor
4.	Karinthy Frigyes
5.	Katona József
6.	Fejős Éva
7.	Arany János
8.	Márai Sándor
9.	Zacher Gábor
10.	D. Tóth Kriszta

3. sz. táblázat: Legolvasottabb magyar szerzők

A hatodik helyezett a kortárs író, Fejős Éva, aki szintén hatodik lett az előző listán (lásd: 2. sz. táblázat). Műveire a romantikus jelző illik a legjobban, feltételezzük, hogy a női olvasók szerették meg. Arany János szintén a magyar irodalom fontos szerzője, ahogy azzá vált Márai Sándor is az elmúlt évek során. Zacher Gábor népszerűségéhez vélhetően a televíziós ismertsége is hozzájárult, valamint, hogy a könyveinek témája a népszerű pszichológia és orvostudomány könyvei közé sorolható. Hasonló témában és ilyen érde-

kes, meggyőző stílusban kevesen írnak talán. D. Tóth Kriszta *Lola történetei* rendszeresen megjelentek az újságokban is, ő is könnyed és humoros hangnemben ír, de a televíziós múltja is fontos lehetett abban, hogy könyveit forgatják.

A leginkább kedvelt magyar könyvek (4. sz. táblázat) között sok a kötelező olvasmány, és azok darabszáma is többnyire magas a közkönyvtárakban. Csányi Vilmos etológus tudományos munkássága közben írt egy „jópofa” könyvet is, a kölcsönzési adatok alapján sokan szeretik ezt az új munkáját.

Sorszám	Legolvasottabb magyar könyvek
1.	Egri csillagok (Gárdonyi Géza)
2.	Árvácska (Móricz Zsigmond)
3.	Ironikus etológia (Csányi Vilmos)
4.	Petőfi Sándor összes versei
5.	A kőszívű ember fiai (Jókai Mór)
6.	Örömkönyv (Müller Péter)
7.	Abigél (Szabó Magda)
8.	Javított kiadás (Esterházy Péter)
9.	Sorstalanság (Kertész Imre)
10.	A Megmentő (Frei Tamás)

4. sz. táblázat: Legolvasottabb magyar könyvek

Egyedül a lista utolsó helyén álló Frei Tamás műve tartozik a szórakoztató kalandirodalom kategóriájába, Müller Péter az ezoterikus és szeretet-irodalom egyik alakja, míg Szabó Magda *Abigél* című műve meg a *Sorstalanság* néhol már kötelező irodalommmá vált az oktatásban. Esterházy Péter műveiben inkább a szöveg, és nem a történet vagy a főhős a fontos, de írásai mindenképpen a posztmodern irodalom részei.

A gyerekeknek szánt könyvek listája (5. sz. táblázat) eltér a felnőttekétől, ezért azokat külön elemeztük. Ide soroltunk minden, a témáját vagy az ismeretátadást tekintve fiataloknak szánt művet a kölcsönzési statisztikából.

Sorszám	Legolvasottabb gyerek/ifjúsági könyv
1.	Thomas a gőzmozdony
2.	Bogyó és Babóca (Bartos Erika)
3.	A hétfejű tündér (Lázár Ervin)
4.	Baltoni böngésző (Pikler Éva)
5.	Rumini (Berg Judit)
6.	Disney mesék
7.	Trapiti (Darvasi László)
8.	A bölcs hiánypótló (Békés Pál)
9.	Lovak (Mi micsoda sorozat)
10.	Kalózok (Mi micsoda junior sorozat)

5. sz. táblázat: Legolvasottabb gyerek/ifjúsági könyv

A legkisebbek kedvence, a televízióból ismerős Thomas kalandjai lettek; utána a magyar szerzők következnek. Babóciák feltehetően szintén a legkisebbek kedvencei, mögötte a sorban Lázár Ervin, a nagy mesemondó a harmadik helyen áll. Bár a böngésző típusú kiadványokat elsősorban nem olvasni, hanem nézegetni szokták, úgy tűnik, sok gyereknek tetszenek a színes-rajzos oldalak. Rumini és Trapiti egy-egy érdekes gyerekkönyv, szintén magyar szerzők tollából, csakúgy, mint *A bölcs hiánypótló* című kötet. A lista végére pedig a felnővekvőknek szóló ismeretterjesztő könyvek sorozati darabjai kerültek.

Végezetül -- miután úgy tűnik, hogy szórakoztató célzatú könnyed olvasmányok a legnépszerűbbek -- kíváncsiak voltunk arra is, hogy melyik volt a 2015-ös év tíz könyve, amelyik ha nem is tudományos kategóriába sorolható, de nem is pusztán a kikapcsolódást szolgálja. A hatodik táblázat a „nem szórakoztató jellegű” könyvek megjelölést viseli.

Sorszám	Legolvasottabb „nem szórakoztató jellegű” könyvek
1.	101 hálószoba (Julie Savill)
2.	Horvátország (Ingrid Sever)
3.	30 recept burgonyával
4.	Párizs felfedezése (Éric Hazan)
5.	A Holt-tengeri tekercesek – A történelem nagy rejtélyei (Koronczai-Fekete Viktória)
6.	Görög művészet (Castiglione László)
7.	50 pszichológiai tévhit
8.	A világ múzeumai (Giulia Camin)
9.	Kis magyar művelődéstörténet (Nemeskürty István)
10.	Szicíliai maffia (Giuseppe Fava)

6. sz. táblázat: Legolvasottabb „nem szórakoztató” könyvek

Itt a lakberendezéstől kezdve az utazáson át a főzésig és dokumentumregényig minden előfordul. A *101 hálószoba* praktikus tanácsokkal szolgáló mű, hasonlóan a harmadik, recepteket adó szakácskönyvhöz. A második, negyedik és nyolcadik az utazás-turizmus témakörébe sorolható, a lista ötödik helyezettje és a következő inkább a művelődéstörténet tárgykörébe illeszkedik, mint a kilencedik mű is. A népszerű tudományt képviseli a hetedik pszichológiai könyv. Az utolsó egy régi dokumentumregény, de úgy látszik, 2015-ben ez is megragadta az olvasók fantáziáját.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Dömsödy Andrea (szerk.) (2011): Iskolai könyvtári projektek, programok. Könyvtárostanárok Egyesülete, Bp.
Hall, Gery (2008): Digitize this Book! University of Minnesota Press, Minnesota.

Dóra László

Valóságos könyvtár – könyvtári valóság II.

„Fölsaptam könyvtárosnak, ahol helybe hozták nekem a világot.”

(Várkonyi Nándor)

A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat 2015-ben a tudománynak mint hi-teles ismeretszerzéshez segítő eszköznek a fontosságát emelte ki valós és a virtuális vilá-gunkban egyaránt. Ehhez kapcsolódva a könyvtárak valós és virtuális szerepének, lehe-tőségének bemutatását, a könyvtárak információközvetítő és tudományos kutatómunkát támogató küldetésének több aspektusú problémafeltárását célul választva került meg-rendezésre immár másodszer a *Valóságos könyvtár, könyvtári valóság* című konferencia az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információ-tudományi Intézete, valamint Könyvtártudományi Doktori Programja szervezésében.

A nagyszabású tudományos eszmecsere két napon át zajlott, teret engedve nemcsak a könyvtárak szerepváltozásait szakmai szempontból elemző előadásoknak, hanem hang-súlyozottan megközelítésre kérve olyan kutatókat is, akik hiszik és vallják, hogy saját tu-dományterületükön elért vezető szerepük nem jöhetett volna létre, tudós alkatuk nem formálódhatott volna ki megfelelően a tudományos pályájukon „szembejövő” kisebb-nagyobb könyvtárak nélkül.

Szalay Péter, az ELTE tudományos ügyek rektorhelyettese köszöntőjében kiemelte, hogy bármely tudományos közösségbe tartozik is egy kutató, a könyvtár képes össze-kötni a különféle érdeklődésű tudományos szakembereket. Ő maga is sok időt töltött az Egyetemi Könyvtár épületében, ez még most is, az átalakuló világban is így van, és bár felhasználóként tisztán látja az átalakuló tudáshozzáférés veszélyeit, mint régi köteteket is lapozgató természettudós, ő maga is úgy véli, hogy a könyvtár meg fogja oldani ezeket a kihívásokat.

Borsodi Csaba dékánhelyettes rokon szakma képviselőjeként elmondta, hogy levéltá-rósként és történészként is érzekeli az informatika betörését a dokumentumok és iratok megőrzését és archiválását végző szakterületekre, hiszen a néhány évvel ezelőtt létreho-zott információ- és rekordmenedzser szakirány a levéltár területén – ahol elektronikusan keletkeztetett iratokat kell begyűjteni – megmutatta, milyen nehéz felkészíteni a hallga-tókat a bölcsészaggal nem mindig befogadható információk elsajátítására. Így saját gya-korlati tapasztalatai alapján is tisztában van a kihívás nagyságával, amellyel a könyvtártu-domány szakembereinek is meg kell birkóznia.

Frank Tibor történész, akadémikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Amerikanisztika Tanszékének professzora, az ELTE BTK Tudományos Bizottságának elnöke visszaemlékezéséből kiderült, hogy már nagyon korán, nemcsak mint tudós, de mint alkalmi könyvtáros is megtapasztalhatta egy nagy könyvtár működésének finomságait. Az Egyetemi Könyvtárban diákként a szerzeményezési osztályon dolgozva, Mátrai László igazgatósága alatt láthatta, hogyan láthat el alapfeladatán messze túlmutató funkciókat egy bibliotéka, úgy, hogy a puha diktatúra idején megtúrtságukra ugyan minduntalan emlékeztetve, mégis védett helyé vált olyan tudósok számára, mint Szalay Sándor vagy Bibó István, vagy, hogy a jelentős teológiai gyűjteményt megmentve, a vallástörténet, az ateizmus, a bibliakritika szakgyűjteményévé alakult.

A könyvtárhasználati szempontú autobiográfia ezután bemutatta egy tudós külföldi könyvtárhasználati lehetőségeit a késő Kádár-kortól egészen napjainkig. Megtudtuk, milyen fontos alappillére az amerikai tudományos sikernek a könyvtárak szabadsága, milyen fantasztikus lehetőségeket ad a szellemi munkának az információhoz való hozzáférés mindenek feletti tisztelete, amelyet a titkolózás – mint a hidegháború terméke – csak kis részben tudott korlátozni (pl. a Hoover intézetben Vámbéry Rusztem iratainak sokáig zárt anyagként való kezelésével).

A könyvtárak szabadsága több tényezőből áll: elsősorban a szabadpolcból, abból, hogy raktár szinte egyáltalán nincs is. Másodsorban abból, hogy Amerika valamennyi könyvtára a Library of Congress rendszere szerint működik, belenyomatják az ő jelzetüket, már Kanadában is. Így az irodalom rögtön rendelkezésre áll, amennyi irodalom az adott témáról van, az együtt van, és mivel a könyvtárak nagy többsége pedig eleve könyvtárnak épült, a hely biztosítása is megoldható. Harmadrészt pedig az adatbázisokhoz való hozzáférés is a legideálisabb, illetve más digitális lehetőségek is igen széles körűen állnak rendelkezésre, például sok helyen e-roomokban végezhető az oktatás.

Összességében: a könyvtári fejlesztés igazán az oktatás szolgálatára. Mindez persze megvásárolt szolgáltatás. Ennek megfelelően jó előre le kell adni a tanár által tanított anyagot, amihez hozzátartozik, hogy az egyetem meghozatja a szükséges könyveket, garantálják a dokumentumokhoz való hozzáférést, mindezzel együtt a könyvtárak éjjelnappal nyitva állnak. Érdekes hátránya a nagy léptékű technikai fejlődésnek, hogy amit egyszer digitalizáltak, ott az eredetihez szinte lehetetlen hozzáférni a továbbiakban, pedig egy kutatónak számíthat, vannak-e széljegyzetek például az eredeti dokumentumon.

Rátérve ezután a hazai helyzetre a minőségi tudományos munka és oktatás végzéséhez szükséges alapvető tennivalók felsorolása következett. Elsőként igen fontos lenne a megfelelő ösztöndíjrendszer kialakítása könyvtárosok számára, hogy a lehetséges fejlődési irányokat szakértők tudják helyben tanulmányozni. Második fontos feladat, hogy el kell kerülni, hogy a régi nagy intézmények „muzealizálódjanak”. A humán tudományoknál ugyanis a régi gyűjtemények elhagyhatatlan kellékei a kutatásnak, a kutatás pedig lendkereke a tanításnak, e nélkül nincs tanárképzés sem. Mindezekon túl meg kell állítani a selejtezések divatossá válását, valamint az összes nagy könyvtár anyagait digitalizálni kell, és a napi használat számára hozzáférhetővé tenni. Élen kellene járni abban, hogy ne a minnesotai egyetem jóvoltából lehessen magyar digitalizált anyagokhoz jutni. Szintén elengedhetetlen nálunk is az adatbázisok előfizetése, nem utolsósorban azért, mert a könyvrendelés igencsak költséges, egy intézeti könyvtár csak öt külföldi könyvet képes megvenni egy évben, ami szinte semmi például az angolszász könyvpiachoz képest. A

komputerizáció javításáról sem szabad lemondani, mivel ez ugyanolyan eszköz, mint a kréta vagy szivacs. Ezen felül igen fontos az eljövendő nemzedékek megtanítása a kutatómódszertanra könyvtári eszközökkel, tehát szükséges egy integrált módszertani blokk beépítése minden kurzusba. (Tehát ha Shakespeare-ről beszélünk, meg kell tanítani, hogyan lehet a Shakespeare-szövegekhez, szakirodalomhoz hozzáférni, és, idetartozóan, egy egységes hivatkozási rendszer kialakítása és megtanítása is ajánlott).

A könyvtárnak van jövője Magyarországon, de csak akkor, ha a legnagyobb hangsúlyt a könyvtárosok proaktív, segítő magatartásának kialakítására fektetjük, ha arra koncentrálnunk, hogy a könyvtáros mintegy tanára legyen saját területének.

Déri Balázs professzor, az Ókortudományi Intézet Latin Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, az ELTE BTK Professzori Tanácsának elnöke is igyekezett választ adni a kérdésre, hogy tudósként ment-e a könyvek által elébb. A válasz egyértelmű igen, amint ez az olvasói életút alakulásáról valló előadásából kiderült. Megtudhattuk, hogyan vezetett út a tápiósülyi községi könyvtártól a gyömrői könyvtáron át először az egyetem latin és görög tanszékének könyvtáráig, ahol az első misztérium, a nagyon nagy szótár, a tézaurusz várta a professzori asztal mögött az üvegszekrényben rejtőzve a fiatal tudósjelöltet. Ezután – még szintén diákként – következett a magyar nyelvészeti könyvtár, majd az Országos Széchényi Könyvtárba ültek be, a Nemzeti Múzeum épületébe, kölcsönözni pedig a FSZEK-be jártak. „*Ab, kínos élet: reggel, este. Öltözni és vetkezni kell!*” – olvasták a *Hidavatás* adekvát sorait a Weinkheim palota ruhatárában.

Később, az iranisztikán, leginkább Telegdy Zsigmond iránymutatásai határozták meg a könyvtárválasztást. Így lett az Egyetemi Könyvtár kölcsönzője, majd az Akadémiai Könyvtár Keleti Gyűjteményének használója. Itt az Akadémiai Könyvtárban szinte a második egyetem működött, az itt olvasó és a diákoknak szívesen kiselőadást rögtönző tanárok közül patrisztikus és vallástudományi érdeklődése miatt elsősorban Vidrányi Katalin volt számára meghatározó, de éppígy említhető Kis János és Bence György is, az ő asztalukról lehullott szellemi morzsák talán fontosabbak voltak, mint maga az olvasás.

Ezután első munkahelyén, a *Magyarországi Középkori Latinság Szótára* szerkesztőségének tagjaként az Eötvös-kollégiumban a kollégiumi könyvtár raktárának egyik hátsó szögletébe telepítve, kezdetben az ókortudomány bibliográfiájának készítésével foglalkozott egy évig; feladata az ókori kelet és vallástudomány részmunkája volt, de lényegében a teljes ókori és keleti anyagot kézbe vette. A raktárt szabadpolcként használva úgy érezte, kevés hasznosabb dolga volt életében: hogy mit jelent a közvetlen hozzáférés, mit jelent a célzott keresés helyett a megérezésre hagyatkozni, véletlenül valamit leemelni, ezt ezekben az években tapasztalta meg. Majd a barcelonai ösztöndíj alatt fiatal kutatóként a barcelonai Katalán Nemzeti Könyvtár termeiben szabadpolcon találhatta meg az ókortudományi vagy középkori könyveket, vagy folyóiratok százeit, hiszen ott ekkor már csak a kéziratosokat tartották elzárva. E hatalmas szabadpolc böngészése, valamint a következő tíz év jelentette általános medievisztikai képzését, hiszen ilyen ekkor még Magyarországon nem létezett.

A könyvtár azonban könyvtárosokat is jelentett. Segítőkész embereket először, később barátokat is, akik vendégszeretetének nagyszerű események voltak köszönhetőek, például Katalónia módszeres megismerése. Ami meglepő, hogy a könyvtárosok készségessége a mai professzionális, mindennel ellátottság időszakában is megmaradt. De szívének mindennél fontosabb a kis klasszika-filológia könyvtár a kampuszon, így ma már más könyv-

tárba, mint az intézeti könyvtár, csak igen határozott céllal megy, hiszen ez a legjobb görög-latin könyvtár a szemhatárán, köszönhetően az oktatói pályázatokból megvalósuló fejlesztéseknek is.

A klasszika-filológia professzorának, úgy is mint Epignómidésznek, az alexandriai könyvtár titkos könyvtárosának, egyik vágya éppen az lenne, hogy nyugdíjas éveiben segédkönyvtárosként a tanszéki könyvtárban dolgozhasson, ha már az időutazás lehetetlen. A másik, hogy a világ összes könyve, kézírata, dokumentuma elérhető legyen egyszer a világhálón, ahogy hajdan az alexandriai könyvtárról is azt tartották, hogy a megismerhető világ összes tudásának kincsesháza.

A konferencia programja a továbbiakban két részből állt. Először a hazai és határon túli könyvtári alternatívák elemzése következett. A szakmai kérdések tárgyalásához iránymutatásként szolgáltak Kiszl Péter és Vígh Annamária megnyitó gondolatai.

Kiszl Péter intézetigazgató, egyetemi docens mottóként idézte Vörös Klára sorait arról, hogy a könyvtárnak a gyűjtögető életmódról át kell térnie a halászó, vadászó életmódra. Elmondta, hogy a mai könyvtárban az emberi tényező éppolyan fontos, mint a dokumentumok; a bibliotéka harmadik hely lehet a családi fészek és a munkahely után. Középpontban áll ugyan a dokumentum, de nem a hordozó, hanem az információ számít. Mindenki használó, minden társadalmi réteg találkozik a könyvtárral, megfordul falai közt. A falak mindazonáltal átvittven értendők, és nem csak a strandkönyvtár vagy a dzsunkakönyvtár esetében. Miért is? A távhasználat is könyvtárhasználatot jelent, nem csak a helybeli dokumentum-igénybevétel. Ennek a körülményeit, feltételeit is a könyvtár, a könyvtárosok teremtik meg. A fejlett információtechnikai eszközök világában a mobilitás határtalan, a kényelem lett az elsődleges, de a színvonalában vitatott források tömekegét nézve, egyre inkább megkérdőjelezhetetlen a könyvtáros kalauzolói szerepe. Már csak azért is, mert éppen a kényelem miatt csak annyit, csak azt és csak olyan formában szeretnek olvasni a felhasználók, amire épp szükségük van.

A könyvtári rendszer Magyarország legnagyobb és leglátogatottabb, ráadásul ingyen hozzáférhető kulturális intézményrendszere. Így elméleti és gyakorlati szakembereinek igen nagy a felelőssége, de a hatalma is. A hazai könyvtártudomány bölcsője az ELTE könyvtártanszéke. A kezdetben főleg történeti irányultságú képzés fokozatosan alakult át az aktuális kívánalmaknak megfelelően. Az informatikus könyvtáros szak specializációi felkészítenek nemcsak a könyvtári munkavégzésre, hanem akár a nonprofit szektor területén vagy a versenyszférában történő munkavállalásra is. A doktori program élen jár az értékteremtésben, a félszáz felé közelít az 1997 óta végzetek száma.

Tavaly volt 140 éve, hogy lezajlott az első, könyvtárosok számára szervezett szakvizsga az Egyetemi Könyvtárban. A hagyomány pedig kötelez, közösen, együtt kell megformálni, hogy a virtuális környezetben milyen legyen a valóságos könyvtár.

Vígh Annamária, az EMMI Közgyűjteményi Főosztályának vezetője arról beszélt, hogy vajon feleslegessé váltak-e a könyvtárak szolgáltatásai. Természetesen nem. De olyan jelzések érkeznek, amelyek hatása alól nem vonhatjuk ki magunkat, hiszen az európai folyamatok előbb-utóbb mindenkit elérnek. A statisztika alapján akár meg is nyugodhatnánk: a működő könyvtárak száma jelentősen nőtt: 2013-ban 3673 volt, most 3916. Az alapterület is nő, a nyitvatartási órák heti átlagos száma pedig 73 000-ről 79 000-re, míg a nyitvatartási napok összesített száma 611 000-ről 644 000-re emelkedett. A tárgyévben leltárba vett állomány nagyságrendi növekedése: 1 710 854-ről 2 181 476 darabra.

A használói szám is változott: 2 293 000-ről 2 341 000 főre nőtt a regisztrált használók száma.

A tizenégy éven aluliak esetében a használók száma növekszik, ugyanígy a közkönyvtári ellátás kisteleplülési szintjei esetében is. A távhasználati mutatók többségében nőnek európai uniós szinten, Magyarországon is csekély mértékben növekedést mutatnak. De ez csak statisztika, és mivel a rendszer igen összetett, ennek megtartására minden erőforrást meg kell adni.

Az egyetemi könyvtárak hagyományosan kiemelt szereplői a könyvtári rendszernek, az enciklopédikus tudás, amely mindig is jellemezte a könyvtárakat, ebben az intézményi szegmensben őrződött meg a leginkább. Az következő európai uniós ciklus egyik legnagyobb fejlesztése lesz az online ügyintézés kiépítése, ennek része az online oktatás megvalósítása. Az egyetemi könyvtárak számára az online oktatás óriási kihívást jelent, az online tananyagok létrehozása során nagyon fontos, hogy az oktatók és a könyvtárak szoros kapcsolatban álljanak.

A KSH 2010-ben tette közzé az időmérleg statisztikát, ami 15 és 75 év közötti lakosság szabadidő eltöltését mutatja. Napi 260 perc szabadidőből 5 százalék újságolvasás, 2 százalék könyvolvasás, a tv és net 56 százalék. Az olvasók érzelmi intelligenciájának javításához pedig már átlagosan napi hat perc olvasás is elég lehet, hordozótól függetlenül.

Az ágazat szempontjából szintén kivételes időszak előtt áll a magyar könyvtárügy, hiszen a magyar nemzeti könyvtár megújulás előtt áll. Másik nagy feladat a digitális nemzetfejlesztési program stratégiája, itt a közgyűjtemények digitális stratégiáját kell kidolgozni 2016 februárjára.

Fodor Péter, a Fővárosi Szabó Ervin könyvtár főigazgatója előadásában arról hallhattunk, milyen elvárások élnek egy public libraryvel szemben. Hosszú évtizedekig a fő szempont az volt, hogy csendes helyen legyen a bibliotéka. Ma mindez már nem igaz, a fő szempont éppen az, hogy fontos tömegközlekedési csomópont közelében legyen, mindenki számára megközelíthető helyen. A következő elvárás manapság, hogy valódi fizikai és virtuális akadálymentesség is legyen, valamint fontos a személyre szabott szolgáltatások nyújtása, amelyhez a könyvtárosok toleranciája kulcsfontosságú.

Multifunkciós, használóbarát könyvtár létrehozása azonban a legfontosabb, ennek kialakítása a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban több lépcsőben valósult meg, az utóbbi 15-16 év gyümölcseként, ahogy ezt a részletes történeti ismertetőből megtudhattuk.

Van-e összefüggés a társadalmi hasznosság és a finanszírozás közt? Ajánlható törvényben, előírható az ingyenes használat mint állampolgári jog. De ki biztosítja ezt? Ki finanszírozza ezt? Az állam, az önkormányzat, a fenntartó, a használó? Lehet-e éjjel-nappal nyitva egy könyvtár? Ezen kérdések felvetése, a párbeszéd szükségessége mellett érvelt a továbbiakban az előadó, ugyanis a könyvtárak általában alig képesek a jelenlegi körülmények közt bevételnövelésre.

Az „informálni, integrálni, inspirálni” hármas jelszava a FSZEK új stratégiai tervének mottója. Az előadó hangsúlyozta, hogy minden könyvtárnak kell rendelkeznie stratégiai tervvel, jövőképpel, rövid és hosszabb távú fejlesztési tervvel, valamint minőségbiztosítási programmal.

Összegzőképpen hallhattuk, hogy a FSZEK Budapest kiemelkedő kulturális közintézménye, amely megfelel a hazai és nemzetközi trendeknek, a korszerű szakmai követelményeknek, rendelkezik megújuló szakmai programmal, megújuló szakembergárdával,

megújuló intézményrendszerrel. Képes minőségi szolgáltatást nyújtani, és a könyvtári rendszer meghatározó intézménye.

Sylvia Strasselova, a pozsonyi egyetemi könyvtár vezetője, a Szlovák Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesületének elnöke a modern könyvtárépítészetet, mint hatékony marketingeszközt mutatta be. Az előadó négy, kivételesen modern könyvtárépületet vizsgált: Rózsahegy katolikus egyetemének épületét, a delfti technológiai egyetem könyvtárépületét, a prágai technológiai egyetemét és a bécsi közgazdasági és üzleti egyetem könyvtárépületét. Kiegészítésképpen pedig saját könyvtárak, a pozsonyi egyetemi könyvtár épületét is bemutatta, ahol szintén a modern könyvtárépítészeti szellemében újíttak fel olyan történelmi épületeket, mint az egykori magyar országgyűlés alsótáblájának háza, vagy a Liszt-pavilon.

A könyvtárépület fontosságát az adja, hogy ugyan a XXI. század az információ kora, de ezzel együtt elhozta a könyvtári tér reneszánszát is a használók számára, azzal, hogy progresszív tanulási csomóponttá képes válni. Az egyetem vezetésének invesztálnia kell a könyvtárépület fejlesztésébe, mert a modern architektúra, egyesülve a tudás szolgáltatásával, az egész egyetem méltó szimbóluma lehet – hangzott a végkövetkeztetés.

Székelyné Török Tünde, az ELTE Egyetemi Könyvtár osztályvezetője a felsőoktatási könyvtárak átalakuló funkciójáról beszélt. Elsőként felhívta a figyelmet a személyes használat és távhasználat meghatározásának bizonytalanságaira, hiszen a könyvtárak eltérően értelmezik ezt a fogalmat, így adatszolgáltatásuk is rendkívül eltérő. Példaként említhető az MTMT esete: aki egyetemi polgár ezzel foglalkozik, szintén könyvtárhasználó, bár esetleg nem is beiratkozott olvasója a könyvtárnak.

Az elmúlt néhány évtizedben a könyvtárakkal szemben megfogalmazott elvárások – a külső körülmények átalakulásával párhuzamosan – jelentősen módosultak. A hagyományos munkafolyamatok átalakulnak, a könyvtári tevékenységek sorában a hangsúlyok áthelyeződnek, új szolgáltatások születnek. A szerzeményezés esetében ez a demand driven acquisition, amely olyan szerzeményezési módszer, ahol a beszerzendő dokumentumokat a könyvtárhasználó határozza meg. Ehhez stabil költségvetési forrás és gyorsaság kellene. Magyarországon ehhez hasonló a CEU-hallgatók kutatási témáihoz szükséges irodalombeszerzése, vagy az ELTE Egyetemi Könyvtára, ahol elkezdtek az IKR-en keresztül elérhető dezideráta-szolgáltatás bevezetését.

A dokumentumok köre és a hordozók is változnak, bár az online termékek aránya csak harminc százalék a magas ÁFA-kulcs miatt, és épp emiatt az e-könyvek sem terjedtek el robbanásszerűen, az EISZ mégis működő, bővülő szolgáltatás.

Fontos volna az országos könyvtár koordináló szerepe a digitalizálásban, erről éppen folyik a miniszeri rendelet előkészítése. A közös repozitóriumi keresés is halad, a Hunortagok rekordjai már kereshetőek – ezek disszertációk, szakdolgozatok, oktatói publikációk, szürke irodalom, vagy szerzői jog alá nem eső dokumentumok –, nincs ez másként az ELTÉ-n sem.

A szolgáltatások változásáról elmondható, hogy míg korábban kész dokumentumot gyűjtöttek, rendszereztek és szolgáltattak a könyvtárak, ma előtérbe kerül a könyvtáraknak az a funkciója, amikor a dokumentumok létrejöttét segítik. Pozitív példa erre a szegedi egyetemi könyvtár információs honlapja. Az új szolgáltatásokhoz tartozhat még a könyvtárak meghosszabbított nyitvatartási ideje is, például a Semmelweis Egyetem könyvtárának 24 órás nyitva tartása az egyetemi polgárok számára.

A további fejlődési irányt mutatja a Szépművészeti Múzeum könyvtárának Aliada projektje: könyvtári és múzeumi adatok automatikus publikálása a szemantikus webre. Ehhez szorosan kötődik a nemzeti névtér kialakítása is, itt is több felsőoktatási könyvtár dolgozik már együtt.

A feldolgozásnál érdekes tendencia a crowdsourcing alkalmazása néhány feladat elvégzésére: OCR-nél a hibás karakterek kiszűrésére, vagy személyek azonosítására fényképeken.

A *Hazai és határon túli könyvtári alternatívák* szekció utolsó előadója, **Hajnal Jenő**, a vajdasági Magyar Nemzeti Tanács elnöke, a Kapocs Könyvtári Csoport koordinátora a délvidéki magyar tudástár létrehozásáról beszélt. Ehhez elengedhetetlen volt, hogy a kultúra területén feladatot vállalók közt kialakuljon a közös tervezés, együttműködés igénye. Ezért látja a nemzeti kulturális örökség részeként a délvidéki magyarság szellemi örökségének digitalizálását közösségi érdekeknek, amelynek megkerülhetetlen intézményei a magyar érdekeltségű közkönyvtárak, ugyanis kizárólag magyar kisebbségi könyvtárügy nincs Szerbiában.

A Vajdaságban a közművelődési könyvtárak állománya 44 969 074 db, a magyar nyelvű könyvek aránya pedig 21,4 százalék, ezekből a legtöbb Szabadkán, Topolyán, Zomborban, Zentán található.

Az előadó kiemelte a Kapocs Könyvtári Csoport működését, amely virtuálisan összefogja a vajdasági magyar könyvtárakat, könyvtárosokat.

2011-ben készült el a vajdasági magyarság 2018-ig vázolt kulturális stratégiája, amely alapot ad a magyar kulturális háló kialakításához. Itt fontos szerep hárul a zentai székhelyű Vajdasági Magyar Művelődési Intézetre is, hiszen a digitalizálás itt már tíz éve zajlik. Cél az, hogy 2018-ig mindaz, ami 1918-tól megszületett dokumentum, annak digitalizált formája is adott legyen. A végső cél pedig: egy sokszereplős, változékony, de stabil alapon nyugvó tudástár felépítése, amelynek tartópillérei a vajdasági magyar közgyűjtemények adatbázisai lehetnek, azok folyamatos fejlesztésével, integrációjával és nemzetközivé tételével.

Kiszl Péter megnyitó szavai után a *Hazai és határon túli képzési alternatívák* szekcióban tartotta meg előadását arról, hogy miként alakul a könyvtár- és információtudomány az új felsőoktatási szakstruktúrában, valamint, hogy a megváltozott könyvtári világ miképpen befolyásolja a felsőfokú könyvtáros képzést, amelyet ráadásul egy új felsőoktatási stratégiában kell elhelyezni.

A képletesen szólva Bolognától Brüsszelig tartó folyamat végeredménye az a Brüsszelben idén elfogadott megállapodás, amellyel a képzéseket ténylegesen átjárhatóvá, kompatibilissé lehet tenni a többi európai képzéssel. Az új szisztéma tanulási eredményekben gondolkodik, kimenetben szabályoz, azaz azt nézi, hogy a hallgatók milyen tudással, képességgel, attitűddel felruházva végzik el az egyetemet. Magyar sajátosságként az autonómia és felelősségvállalás kritériuma is belekerült a követelmények közé.

A kormány 2014 decemberében fogadta el a felsőfokú képzés stratégiai céljait 2030-ig rögzítő, *Fokozatváltás a felsőoktatásban* című fejlesztési koncepciót, amelynek első lépéseként 2015 júniusára befejeződött a szakstruktúra átalakítása. Éppen az új felsőoktatási struktúraváltás miatt veszélybe került az informatikus könyvtáros mesterképzés. A Könyvtár- és Információtudományi Képzések Kollégiuma határozottan állást foglalt

azonban a mesterképzés szükségessége mellett, így a szak megtalálta jogos helyét könyvtártudomány néven a mesterképzések között.

Elkészültek a képzési és kimeneti rendszer követelményei is, négy, egymásra épülő kompetenciaszinttel, élve a stratégia nagyobb intézményi hatáskört és autonómiát adó lehetőségével a specializációk terén, az elmélet és gyakorlat ideális összhangban tartásával.

Gurka-Balla Ilona, a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem tanársegéde az erdélyi magyar nyelvű könyvtáros képzés közelmúltját vázolta. A felsőfokú könyvtáros képzés Erdélyben is az elmúlt évtized könyvtár-szakmai és felsőoktatási változásaihoz igazodott. A kolozsvári egyetemi fokú magyar nyelvű képzés könyvtár-stratégiai tényezővé, a könyvtáros pálya kulcskérdésévé vált, sőt öröndetesen erősödött a tanszék és a hallgatók leendő munkáltatói közötti kapcsolat. A szakajtó és a média is előnyösen járult hozzá a fejlődéshez. Az érvényben levő kormányrendelet értelmében az egyetemi szak elnevezése „informatikus könyvtáros”, „információs menedzser” lett a „könyvtáros” szakképesítés mellett, ezzel is jelezve a nemzetközi trendekhez való igazodást. A kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemen már a kezdetektől hagyománya van a könyvtáros képzésnek. Már Gyalui Farkasék is nagy hangsúlyt fektettek e szak egyetemi szintű képzésére. A II. világháború után sajnos, csak román nyelvű volt a szakmai képzés, az is csak Bukarestben folyt. A '90-es években azonban újra lehetővé vált, hogy magyar nyelven is elvégezhessek a diákok a könyvtárszakot. A bolognai rendszerben csak a három éves könyvtárszakos alapképzés maradt meg, de reméljük, hogy a korábbi hazai könyvtárosképzés egyik jelentős vívmányát, a kétszakosságot a bolognai folyamat egyszakos struktúrájába is át lehet majd menteni; ehhez a leendő munkahelyeknek, a könyvtáraknak és más információ-szolgáltató helyeknek, az iskoláknak is érdekük fűződik. Ez már csak azért is lényeges lenne, hogy az iskolai könyvtárosok képzése maradéktalanul megvalósulhasson. Erre, pontosabban az iskolai könyvtárak meghatározó szerepére, valamint az olvasás ügyére hívta fel a figyelmet **Kiss László** performansa is, aki a Fekete-tengertől Hágáig, a nemzetközi iskolai könyvtárosok konferenciájáig tartó utat kerékpáron tette meg.

A képzési alternatívák blokkjának utolsó előadója, **Barátné Hajdu Ágnes** tanszékvezető a könyvtárosok életpálya-tervezését ismertette. A könyvtárosok tudatos karrierépítése hozzávetőlegesen másfél éve jelenlévő fogalom a szakmai köztudatban. 2014-ben az MKE vándorgyűlésén Bakos Klára jelentette be, hogy közös bizottság létesül az Informatikai és Könyvtári Szövetséggel a könyvtáros életpálya segítésére, ez az első ilyen bizottság a közgyűjteményi és kulturális területen. Alappilléreknek a képzést, az előmenetelt és az illetményrendszert tekintették, általános célként a kulturális ellátás színvonalának emelését határozták meg. Az életpálya-modell persze közel sem azonos a teljesítményértékeléssel, de azért törekedni kell az objektív, összehasonlítható és sztenderdizált eszközrendszer kialakítására.

Mi a mérhető teljesítmény és mi nem? A napi feldolgozott könyvek igen, de egy gyerekkönyvtáros munkája esetében, vagy a tehetséggondozás terén végzett munka mérés helyett értékelhető, és itt lehet visszanyúlni a képzési és kimeneti követelmények által meghatározott kompetenciákhoz. A munkával kapcsolatos teljesítmény három kritériuma: a munkakörhöz kapcsolódó tevékenységek, a munkakörhöz köthető tulajdonságok és a munkakörhöz kapcsolódó eredmények. A lényeg, hogy kiszámítható, átlátható, igazságos, objektív és motiváló rendszert kell kiépíteni. További kíváncságot még, hogy a modell tartalma legyen alkalmas a teljes életpálya átfogására, leírására, valamint alkal-

masnak kell lennie a rövid ideje a pályán lévő kollégák eredményeinek áttekintésére is. A munkáltatói-szakértői vélemény, valamint az önértékelés együttese kell, hogy alkossa a minősítési eljárás részét. Öt szakaszban gondolkodnak: hároméves gyakornoki szakasz, könyvtáros 1., könyvtáros 2., főkönyvtáros, mesterkönyvtáros fokozatokat különítenének el. Az ösztöndíjrendszer kialakításának javaslata mellett a konferencia-részvételek támogatása is igen fontos volna, mert nemcsak tanulnunk kell, de meg is kell mutatkoznunk.

Összességében elmondható, hogy a motiváló életpálya képes bennünket felkészíteni a tudatos karrierépítésre.

A konferencia második napjának sokszínű expozéi felvillantották azt az elmélyült műhelymunkát, amellyel Magyarország első egyetemének könyvtártanszéke megvalósítja a hallgatók maradéktalan felvértezését a kívánatos kompetenciákkal.

Az oktatói előadások a könyvtártörténet, a tartalmi feltárás elmélete, a minőségmenedzsment, az elektronikus tartalomszolgáltatás, valamint a könyvtárszociológia változatos témáiból merítettek. Tószegi Zsuzsanna és Kerekes Pál címzetes egyetemi docensek, Boda Gáborné Köntös Nelli, Németh Katalin, Fodor János és Senkei-Kis Zoltán egyetemi adjunktusok, valamint Bibor Máté és Bella Katalin egyetemi tanársegédek beszámolót Dippold Péter, a FSZEK Központi Könyvtára igazgatójának kommentárjai változtatták polifonikus diskurzussá.

A tudományos rétegzettség és interaktivitás – gyűjteményi digitalizálás szekció a digitalizálás gyakorlatának legfrissebb eredményeiről tudósított, Varga Klára osztályvezető (ELTE EK), Mátyás Melinda könyvtáros (ELTE EK), Palkó Gábor tudományos titkár (PIM), Ruttkay Zsófia egyetemi docens, Berczi Klára projektmenedzser, Bényei Judit, Czémán Zsófia, Karasz Dániel (MOME TechLab), Biszak Sándor ügyvezető igazgató (Arcanum Adatbázis Kiadó), Brada Hedvig ügyfélmenedzser (Qulto – Monguz Kft.), Gyórfy Szabolcs osztályvezető (OSZK) és Cséka György könyvtáros (ELTE EK) előadásaival.

A fiatal tehetségek fóruma pedig a doktoranduszok kutatásaiból szerveződő szekció volt, ahol Bényei Miklós, a Debreceni Egyetem címzetes egyetemi tanára fogta össze értő átvezetéseivel a tudományos megszólalás metódusát frissen elsajátító doktori hallgatók előadásait. Itt előadóink Bilicsi Erika könyvtáros (MTA KIK), Kovácsné Koreny Ágnes főigazgató-helyettes (FSZEK), Rózsa Dávid főigazgató-helyettes (KSH Könyvtár), Amberg Eszter igazgatóhelyettes (Csorba Győző Könyvtár), Takács Dániel szolgáltatási igazgató (Budapesti Ügyvédi Kamara), Sörény Edina vezető tanácsos (EMMI), Nemes László elnök (Magyar Információtudományi Alapítvány), Juhász Éva könyvtáros (Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár Levéltár és Művészeti Gyűjtemény), Vass Anna Johanna osztályvezető (MANDA) és Dávid Adrienne informatikus könyvtáros (FSZEK Budapest Gyűjtemény) voltak.

Sebestyén György professor emeritus zárszavában Stewart Brandet idézte: „*A könyvtárnak nincs szüksége ablakokra. A könyvtár maga az ablak.*” Hogy ez így maradjon, időről időre szükség van a könyvtár- és információtudomány területén is a professzionális ön-reflexióra, amelyet a most megrendezett tudományos szimpózium méltóképpen megvalósított.

Bella Katalin

Berlász Jenő
(1911-2015)

Életének 105. évében, 2015. december 8-án elhunyt Berlász Jenő, az Országos Széchényi Könyvtár legidősebb tudós munkatársa.

1911. augusztus 28-án született Budapesten. Édesapjának társadalomtudományi és történeti munkákból álló magánkönyvtára volt szellemi tájékozódásának első műhelye. Középiskolás korában rendszeres könyvtárlátogató vált belőle, és a Fővárosi Könyvtárban jegyezte el magát a történelemtudománnyal. 1930-ban érettségizett, egy esztendei katonai szolgálat után a budapesti egyetem történelem-földrajz szakára iratkozott be. Tanárai között volt Domanovszky Sándor, Szekfű Gyula, Szentpétery Imre, Mályusz Elemér és Hajnal István. A Domanovszky Művelődéstörténeti Intézet könyvtárosaként sajátította el a források földolgozásának módszereit, itt képezte magát gazdaságtörténészé. Egyetemistaként ismerkedett meg az Országos Széchényi Könyvtár és az Országos Levéltár gyűjteményeivel. 1936-ban fejezte be egyetemi tanulmányait; doktori disszertációjának címe *A Thurzó-birtokok a XVII. század első harmadában, különös tekintettel a jobbágyág gazdasági helyzetére* volt.

Ösztöndíjasként bécsi Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézetben kutatott, ebben az időben ismerte meg a bécsi nemzeti könyvtár és az egyetemi könyvtár állományát. Az ösztöndíjas év letelte után hazatérve előbb az Országos Levéltárban dolgozott, majd 1938 tavaszától az Országos Széchényi Könyvtárban. Az 1937/38-as tanévben, az OSZK-ban szervezett második könyvtárosképző tanfolyamon szerzett oklevelet. 1938 és 1942 között több ízben kapott belföldi kutatói ösztöndíjat, de először biztos megélhetést nyújtó állásba 1942. január 1-jén került, a Teleki Pál Tudományos Intézetben lett segédfogalmazó. Itt a Deér József és Kosáry Domokos vezetése alatt olyan kollégákkal dolgozott együtt, mint Csapodi Csaba, I. Tóth Zoltán vagy Komjáthy Miklós.

1944-ben a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a XVI-XVIII. századi gazdaságtörténet tanára lett. 1947 nyarán nevezték ki a műegyetem nyilvános rendes tanárává. A kommunista hatalomátvétel után átszervezték a felsőoktatást is, amely nem tartott igényt a régi tanárookra, közöttük Berlász Jenőre sem. Így került ismét a könyvtárosi pályára, az MTA könyvtárában lett a kéziratár vezetője, újjászervezője, ilyenként Csanak Dórával és Fülöp Gézával dolgozott együtt. Itt közel egy évtizedet töltött, ám 1956 után elbocsátották, mert az Akadémia forradalmi bizottságának tagjaként megakadályozta a káderanyagok megsemmisítését. A katedrától és a történeti kutatások lehetőségétől megfosztva került ismét az Országos Széchényi Könyvtárba, ahol egészen nyugdíjazásáig, 1976-ig dolgozott. Az OSZK Kéziratárában a latin nyelvű kéziratok földolgozásába kapcsolódott be. Ezen felül segédkönyvet állított össze

Kéziratok katalógizálása (1958) címmel, továbbá az ő útmutatásai alapján kezdődött meg az egyházi könyvtárakban található 1850 előtti kéziratok feldolgozása és katalógusainak kiadása. 1958-ban a keszthelyi Helikon-könyvtárban az ő vezetésével állították föl a Balaton-tárgyú különgyűjteményt.

1969-től az OSZK Olvasószolgálati Osztályán történész tájékoztató könyvtársként dolgozott, ekkoriban készítette el *A történettudományi tájékoztatás segédkönyvei* (1975) című bibliográfiai kalauzt. 1966-tól részt vett az OSZK történetének feldolgozásában; a nagy mű általa írt első kötete, *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802-1867* címmel 1981-ben jelent meg. A magyar könyvtártörténet-írás e kiemelkedő darabja személyes sikert is hozott a számára: 1984-ben a Tudományos Minősítő Bizottság a történettudomány doktorává avatta.

A rendszerváltozás után több elismerésben, kitüntetésben részesült: 1993-ban Szinnyei József-díjat kapott, 1999-ben Magyar Örökség Díjjal tüntették ki, 2000-ben Bibliothecarius emeritus címet nyert el az OSZK-tól, századik születésnapja alkalmából, 2011 novemberében az „OSZK örökös tagja” lehetett.

Berlász Jenő születésnapját publikációkkal is megünnepelték a történészek és a könyvtárosok. 2001-ben Búza János szerkesztésében jelent meg a *Gazdaságtörténet – könyvtártörténet. Emlékkönyv Berlász Jenő 90. születésnapjára* című gyűjteményes kötet, ebben található meg munkásságának 62 tételes válogatott bibliográfiája is. 100. születésnapján Monok István méltatta könyv- és könyvtörténeti munkásságát a *Századok* hasábjain, valamint Vízkelety András a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* 2011. szeptemberi számában adott pályaképet egész munkásságáról.

Munkássága példamutató a későbbi nemzedékek számára, őrizzük meg emlékét!

Rácz Ágnes – Mezey László Miklós

MINŐSÍTETT KÖNYVTÁRAK ÉS KÖNYVTÁRI MINŐSÉGI DÍJ

Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára a Magyar Kultúra Napja alkalmából 2016. január 21-én átadta a Minősített Könyvtár címeket és a Könyvtári Minőségi Díjat. Minősített Könyvtár címet nyert el:

- a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár,
- a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár,
- a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudástár,
- a Mezőkovácsházi Város Könyvtár.

Könyvtári Minőségi Díjban részesült
az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár.

A kitüntetett könyvtárak vezetőinek és munkatársainak szívből gratulálunk!

Alkotókedvet ajándékba, autentikus forrásból

A 2015-ös esztendő Bük városának nagy ünnepe volt. A település első írásos említésének 750. évfordulóján gazdag programsorozattal idéztek múltat, méltatták a jelent és mutattak fel megőrzött értékeket a kisváros intézményei, hogy azután újabb hagyományokat tegyenek átörökíthetővé a felnövekvő generációk számára.

E hosszú műsorfolyam adventi vasárnapjain sorra-rendre közösségi programokra invitálta az érdeklődőket a Büki Művelődési és Sportközpont, Könyvtár. Az ünnep előtti vasárnapon éppen a *Varázsvíz* könyvbemutatójára. A könyvtár munkatársai ugyanis úgy gondolták, többszörösen jó célt szolgálnak a „Büki mesék ma, másképpen” című pályázat meghirdetésével. A felhívás egy nagyon tudatos utalást tartalmaz. 1996-ban ugyanis a térség hagyományainak megőrzéséért, kultúrtörténetének megismertetéséért évtizedek óta töretlen lendülettel tevékenykedő Sudár Lászlóné tanár, helytörténész, és szerkesztőtársa, Hetyésy Katalin kiváló munkájaként megjelent *A Répce mente meséi és mondái* című gyűjtemény a csepregi Farkas Sándor Egylet kiadásában. A kötet lektorai, Nagy Ilona és Balogh Lajos a népköltési alkotások kritikai kiadásának igényét követve a gyűjtemény kapcsán több fontos dolgot tartottak kiemelendőnek. Például azt, hogy zömmel az egyetemes folklór motívumkincsét felvonultató szövegeknek az ad sajátos létjogosultságot, hogy a tájnyelv, a megjelenített környezet és az ismert személyek megrajzolása plasztikus arculatot mutat a tájhazában élőkről. A meseszöveg gyakran tartalmaz néphit-elemeket, ahogy ez a jelenség a mondák világából is ismert. Azután fontos tényezőként belopózik a szájhagyományi folyamatba a mesélő, aki magával hozza korának jellegzetes beszédstílusát, hiedelemvilágát. A kötet megmutatja azt az átalakulási folyamatot is, ahogy egy régvolt mese egészéből egy-egy cselekményszál vagy szereplő kiemelődik, és az újrameselés révén egyéni művé válik. A különböző kézírásos, nyomtatott és élőszavas gyűjtésre épülő korpusz a megjelenésig le nem gyezett meséket is magába foglal.

Nos, ezt a hiteles forrást ajánlották továbbgondolásra, majdnem húsz év elmúltával a büki könyvtárosok a pályázati felhívással. Az egykori mesék főhőseinek, helyszíneinek újraalkotását szorgalmazták azzal a kitételrel, hogy a mese tartalmában nem hasonlíthat az eredetire. A felhívást a könyvtár honlapján és facebook oldalán tették közzé, és maguk is meglepődtek, hogy félszáznál több mű érkezett. A meséírók életkora nyolc évtől a majdnem hetvenig terjedt, és a felhívás nem csupán a Bükön élőket ihlette meg, hanem Vas megye számos településéről érkeztek mesék, de jelentkeztek Tatabányáról, Budapestről és Kecskemétről is. Végül a *Varázsvíz* című kötetben 29 szerző meseszövevi tehetségére csodálkozhatunk rá. A mesében kötelező csodás, igéző, bravúros vagy fondorlatos események ezúttal lendületes, fordulatos, vagy éppen lassú folyásával és gazdag szimbólumrendszerével megigéző, gondosan szövegezett történetvezetésben kelnek életre. Többféle mesetípust képviselnek, de mindegyik illeszkedik az elváráshoz: a település flóra- és fauna-kincsei, éltető vizei, történetének mozaikjai, a népére ruházható bölcsesség, furfang

és merészség elevenednek meg a mesélők jóvoltából. A lektorálás Galambos Ferencné munkája. A meséket amatőr rajzolók, Haizler Bence és Sulyok Dorisz illusztrálták. A kötet szerkesztőjét nem találtam az impresszumban, sajnálom, hogy neve rejtve maradt.

A könyvbemutatón három mese hangzott el. Spilenberg Maja Andrea, a legfiatalabb szerző saját meséjét olvasta fel az ördögről és a kocsmárosról, majd két felnőtt előadása varázsolta el a népes közönséget. Döbrössy Péter *Varázsvíz* történetét Nika Róbert, Nagy Krisztina *Répcé* című meséjét pedig Boda Zsuzsanna tolmácsolta, mindketten színjászok. Haizler Lászlóné könyvtárvezető azzal a kíváncsággal ajánlotta a kötetet az érdeklődők figyelmébe, hogy a „lelkes amatőrök” munkájaként megszületett kötet találjon értő, befogadó olvasókra minden családban, és a forrásul szolgáló gyűjteményhez hasonlóan váljon mielőbb hiánycikké.

Számomra bizonyos, hogy az adventi büki könyvkiadás kettős ajándék lett. Írásra ösztönözte azokat, akikben él a megszólalás vágya, hogy azután alkotókedvükkel az igényesen formált, régies nyelvi elemeket is hordozó mondatok, valamint a képzeletet megmozgató történetek a mese varázsát, és az olvasás élményét ajándékozzák a könyv közönségének. A városi könyvtár nem is választhatott volna ennél felemelőbb ünnepi programot!

(A *Varázsvíz* című kötet 2015-ben jelent meg a Szülőföld Könyvkiadó gondozásában, Bük Város Önkormányzata és a Büki Művelődési és Sportközpont, Könyvtár támogatásával.)

Pallósiné Toldi Márta

BIBLIA-MÁSOLAT A SOMOGYI-KÖNYVTÁRBAN

2015 októberében Rómában népes magyar küldöttség adta át Ferenc pápának azt a kézzel írott Bibliát, amelyet 1983-ban kezdtek másolni Szegeden. Mintegy ötezen – közöttük Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek – vettek részt az 5061 oldalas szöveg elkészítésében.

A másolás egyik helyszíne a Somogyi-könyvtár volt, ezért a JATEPress Kiadó gondozásában megjelent hasonmás egyik példányát a Somogyi-könyvtárban helyezték el. Szőrényi László irodalomtörténész, volt római nagykövet – aki a magyar küldöttség vezetője volt a kézírásos Biblia átadásakor – szerint „a magyar kézírás történetének páratlan dokumentuma” az öt kötet.

ERDŐDY EDIT-DÍJ

A Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete Modern Magyar Irodalmi Osztályának kutatói közössége az Erdődy Edit-díjat

VISY BEATRIXNAK

ítélte oda. A díjat évről évre olyan kortárs irodalmi vagy színházi teljesítmény elismeréseként adják át, amely az ironia, a szatíra és az evidenciákra való elfogulatlan rákérdezés módszerével vizsgálja a szolidaritás és a humánus művészi kifejeződését. Visy Beatrix Szavakkal körbe (Bp., Magyar Irodalomtörténeti Társaság, 2015.) című könyvével érdemelte ki az elismerést.

A kitüntetettnek szívből gratulálunk!